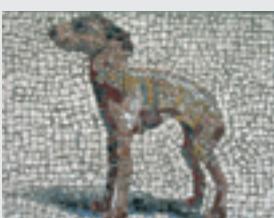
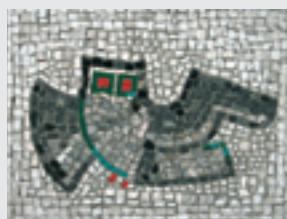
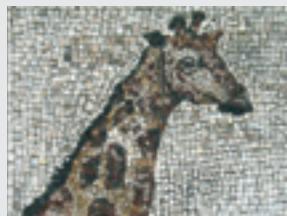

КРОЗ
БЕОГРАДСКИ
ЗООЛОШКИ ВРТ

МОЗАИЦИ НА ОГРАДИ БЕОГРАДСКОГ ЗООЛОШКОГ ВРТА - РАДОВИ СТУДЕНАТА ФЛУ У БЕОГРАДУ

Кроз Београдски зоолошки врт

Београд 2011.

Београд

www.beograd.rs

Поштованни љубитељи животиња,

Радо сам се одазвао позиву да напиши неколико редова за књигу о Зоолошком врту у Београду. Као што је познато, Врт добре наде прешао је у надлежност Града, који ће бринути о овом месту где се радозналост одраслих укрија с дечјом радошћу, а животиње из свих станишта наше Југославије имају дом.

Између човека и животиња одвајка да јесу синона. Једно од тријих ремек-дела умейностима, „Рањени бизон“ из Јећине Алтамире у Шпанији, сведочи да тај однос никад није био прости борба за останак, већ и инспирација, промишљање и разумевање. Пабло Пикассо написао је да је после Алтамире све декаденција, а Хорхе Луис Борхес јомаше руку која у Јећини цртала „крилу линију бизонових леђа“, као сведочанство да су умейност и животиње део човековој светија без обзира на време и место где се родио. Почетком двадесетог века, психолози су чак тврдили да ће однос људи према животињама бити олегало човековој односа према човеку.

Основан далеке 1936. године, Београдски зоо-врт је и остао јонос наше престонице. Када данас читамо да су пре јошово седамдесетогодишњу годину ту моли да се виде лавови, леопарди, зебри, муфлони, бели медведи, не можемо да се не гивимо штадијујући врта и држави која је то омотујила.

Изузетна орографија простора на којем се Бео зоо врт налази чини ђа на известан начин занимљивијим и од блескавијих, болје уређених вртова у Европи и свету. И богословија врста, као и микромодел у којем су смештене, претворују ову оазу животињског царства свакоме ко жели сусрет с природом. Из тог, или и из многих других разлога, осећам потребу да дојпринесем да ово место има све што је потребно да несметано настави да се развија и дружи задовољством посетиоцима, нудећи неупоредив доживљај свима који воде животиње. Рекао бих да је то наша обавеза, будући да значај Зоолошког врта за Београд јевелико прелази границе до којих се штапање његовог постојања и највећа може иницијативе.

Градоначелник Београда
Драган Ђилас

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Драган Ђилас". Below the signature is a small circular logo featuring a landscape scene with mountains and water.

ФОТО: ТОМИСЛАВ ПЕТЕРНЕК

Добро дошли у Вршћ добре наде

Београдски зоолошки вршћ већ једнама представља једно од културних месета нашеј града. Кроз његове кације ћодиније прође више стотина хиљада посетилаца, најчешће привредника млађе популације: деце представљају узрасла, ученика основних и средњих школа, стручњака. Разуме се, често посетиоци Вршћа су и они нешто старији, али у срцу вечно млади, љубитељи животиња, како из наше земље тако и иностранства. Међу њима има представника свих профиле и занимања, а и истражнијих јавних личности – уметника, писатчара, лекара, спортиста...

Иако заузима поширију од свећа седам хектара, Вршћ поседује изузетно велики и квалитетан животињски фонг. Чини га преко 2000 примерака, којима је заспуштено око 270 животињских врста. Њихов број се из дана у дан увећава, на шта смо посебно поносни. Сви објекти у којима животиње бораве су новоизграђени или у постуности реновирани.

Пре четврт века овај зоо-вршћ је сасвим друкчије изгледао. Био је затишјен до тога мере да је његов оистанак озбиљно довођен у питање. Данас, међутим, он достојно представља наши град и може се сретати међу боље уређене зоолошке вршћеве у свету. У постуности испуњава своју улогу и представља праву културну и васпитну-образовну установу.

У окриљу Београдској зоолошкој вршћа можеће да се разонодите и одморите, али и да проверите своје знање и научите много новог не само о животињском већ и биљном свету. Разноликост наше ботаничке баште је заиста велика. Уз мноштво етнографичног цвећа и другог расаднија, овде има и примерака реткој дрвећа, као што су: Јауловнија, Ђинко, Панчићева оморика, секвоја...

О свему што је изложено пољедима посетилаца брине мали или ефикасан штим, саслушавајући о вредним људима. Иако су поштребе далеко веће, у стапалном радном односу је свећа 50 радника. До недавно, све смо посетили сопственим радом, уз свесрдну помоћ великог броја волонтера различитих стваросних доби и, разуме се, уз помоћ племенићких људи – наших донатора.

А планирамо да уградимо још много штога!

Београдски зоолошки вршћ ради свих 365 дана у години, од осам часова ујутру па све до мрака. Зато, послујајте наши слоган: **Бекство из града у центар града.** Побећније, бар на кратко, од свакодневних брига и проблема и проведијте са нама један незабораван дан.

Бујк Бојовић, директор

БЕОГРАДСКИ
ЗООЛОШКИ ВРШЋ

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Основач Врта, ћосподин Влада Илић

Историјат Врта

Београдски зоолошки врт је отворен 1936. године. Основао га је штадашњи градоначелник, индустиријалац, ћосподин Влада Илић. Приликом формирања заузимао је простор од око три и по хектара, али је врло брзо био проширен на седам, а затим, изградњом ресфорана Калемегданска штераса и продајањем једног дела Доњег града Врту, на нешто више од четиринаест хектара. Данас, нажалост, остал обухвати ујола мању површину, свећа седам хектара.

Врт је смештен у делу простора Београдске тврђаве, на Калемегдану, највећем и најлепшим београдском парку. По својој локацији јединствен је у свету и, мада невелик, увек је био занимљив, не само по животињским врстама које се у њему налазе него и по свом специфичном физичком окевиру и архитектури.

Решење Зоолошког врта из 1936. године представља јединствену целину у урбанистичком и архитектонском смислу. Пројектовао га је инжењер Александар Крстић, штаворач низа објеката и паркова штадашњег Београда, који је био и први вршилац дужности директора Београдског зоолошког врта.

Амбициозне планове у вези са даљом изградњом и проширењем Врта прекинују је Други светски рат, током која је он дводесет бомбардован, најпре од српране немачких фашистичке (1941) а затим и савезника (1944) и био је скоро сасвим уништен.

Након рата обновљен је само један његов део, док је остатак пао у заборав. Делимично су оштокољене последице разарања и набављен је одређен број животињских врста. Међутим, после тве обнове, временом је почeo да стапају, да би му, половином осамдесетих година прошлој века, остатак био доведен у падање.

По доласку Вука Бојовића на чело ове уstanове (1. маја 1986) Београдски зоолошки врт доживљава постепени претород, а затим и процват. Постаје један од највећих делова Београда, права оаза лепоте у среде велетрга. Из дана у дан нико нови, савремени објекти, који замењују старине и руиниране касете. Стазе су асфалтиране, а цео Врт штабилификован и осветљен. Награђен је нови водовод и део нове канализације. Животињски фонд је обогаћен и десетоструко увећан. Ту су утичишће нашле и многое у природи угрожене и веома ретке врсте. Угинућа животиња су сведена на минимум, док је преродуктивност вртајула порасла.

Београдски зоолошки врт је данас, 75 година од оснивања, уједна и савремена уstanова, на коју можемо бити љубомори и која доследно претставља наш град и земљу у целом свету.

Спасавање угрожених врста

Велики број иницијатива и постоваљаца животиња широм света учествује у програмима заштите и реабилитације угрожених врста. Добрине поме даје и Београдски зоолошки врт, у коме се рађају и негују, поред осталих, и неке заштита ретке животиње. Међу њима су:

Гофинов какагу (*Cacatua goffini*)

хавајска тјуска (*Branta sandwicensis*)

канадска тјуска (*Branta canadensis*)

штапски соко (*Falco cherug*)

белоглави суп (*Gyps fulvus*)

нилски ков (*Hippopotamus amphibius*)

леопард корњача (*Geochelone pardalis*)

бенгалска штапар (*Panthera tigris*)

шума (*Felis concolor*)

црни леопард (*Panthera pardus*)

шумски рис (*Lynx lynx*)

шишманза (*Pan troglodytes*)

змијски цар (*Boa constrictor*)

европски жрки медвед (*Ursus arctos arctos*)

тибетански ојрличар (*Selenarctos thibetanus ussuricus*)...

ФОТО: РАДЕ ПРЕЛИТ

Посебно је значајно веома успешно размножавање **шалма какагу** (*Probosciger aterrimus*), врстe птица из тироидских влажних шума Нове Гвинеје и Австралије. Ретки су зоо-вртлови у свету у којима се успешно реабилитују шалмати ове врсте, а број мртворођених шалмака какагу у природи алармантно је висок.

У циљу успешног стављања међународне сарадње у конзервацији и ограничењу промета угроженим врстама бљака и животиња, 30. априла 1973. године усвојена је Конвенција о међународној трговини угроженим врстама гвјезде флоре и фауне (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna) скраћено CITES. Конвенција је ступила на снагу 1. јула 1975. године. Наша земља се налази међу њеним постиницима од 5. новембра 2001. године. CITES-ом су прредвиђена три нива заштите угрожених врста:

Appendix I садржи списак врста које су у опасности да ишчезну под стварним или постенцијалним утицајем пртљовине.

Appendix II садржи списак врста које би биле угрожене у случају неконзервисане пртљовине.

Appendix III садржи списак врста чији промет ограничава било која од земаља постиница Конвенције, у коме се очекује сарадња других држава.

Животиње

У Београдском зоо-вртшу налази се више од 2000 животиња, припадника око 270 различитих врста. Међу њима је више од 120 врста заштићених CITES-ом, а преко 20 врста обухваћено је првим ступеном заштите.

Да је човек осјао човек колико је тештер осјао тештер,
тада би му био крај.

Матија Бећковић

СИСАРИ

Шимпанза

Pan troglodytes

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у групама које чини 10-120 чланова. Ове животиње су активне током дана, док ноћ проводе на дрвећу у гнездима која направе од грања и лишћа. Вешто користе разне предмете као оруђе. Одрасли мужјаци се боре за превласт у групи. После гравидитета, који траје 230-245 дана, женка рађа једно или два млада. У стању је да се поново пари тек када најмаљи потомак напуни три године.

Породица: Pongidae
Распрострањеност: Екваторијална Африка
Станиште: тропске кишне шуме, саване, травнате области
Животни век: 40-50 година
CITES: Appendix I

- Шимпанзе су сваштоједи. На њиховом јеловнику, у дивљини, поред биљне хране, налазе се термити и други инсекти, као и мањи сисари, па чак и ситније врсте мајмуна.

- Генетски материјал шимпанзе и човека подудара се у више од 98 процената. Неки научници претпостављају да су, пре више милиона година, човеколики мајмуни и људи имали заједничког претка.

Орангутан

Pongo pygmaeus

- На малајском језику назив ове животиње значи - шумски човек.

Породица: Pongidae
Распрострањеност: Суматра и Борнео
Станиште: тропске кишне шуме
Животни век: у дивљини 35 година, у вештачким условима до 50
CITES: Appendix I

- Руке одраслог орангутана дуже су од његовог тела: њихов распон досеже до 220 центиметара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Јавански макаки

Macaca fascicularis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Cercopithecidae*
Распрострањеност: Јава
Станиште: тропске кишне шуме, мочваре
Животни век: преко 20 година
CITES: Appendix II

Живе у групама које чини до 30 чланова. Најчешће бораве на дрвећу. Активни су ноћу. Мужјак се пари са више женки. Гравидитет траје 5-6 месеци. Млади се обично рађају од маја до јула, у време кишне сезоне.

Прстенорепи лемур

Lemur catta

Живе у групама које чини 5-50 чланова. Групу предводи доминантна женка. Активни су данљу. Углавном бораве на дрвећу али, ако прелазе већа растојања, крећу се и по тлу. Територију обележавају карактеристичним оштрим мирисом. Паре се у априлу. Гравидитет траје око четири и по месеца. Женка најчешће рађа једно младо, које се осамостали са шест месеци. О младима се старају све женке у групи.

- Највећи природни непријатељ лемура је фоса (*Cryptoprocta ferox*), најкрупнији месождер са Мадагаскара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Lemuridae*
Распрострањеност: Мадагаскар
Станиште: шуме и брда
Животни век: око 14 година
CITES: Appendix I

• Постоји претпоставка да се споразумевају покретима репова.

Браон лемур

Lemur fulvus

Живе у невеликим групама. Дневне су животиње, али понекад су активни и ноћу. Женке су браон боје, а мужјака има и сивих. Крећу се четвороношке кроз крошње и вештим, дугим скоковима прелазе са дрвета на дрво. Паре се током јуна и јула. Гравидитет траје око 120 дана. Женка рађа једно младо, које прве три недеље проведе висећи на мајчином stomaku, а потом јаше на њеним леђима док се не осамостали.

● Реч лемур потиче из латинског језика и значи - авет, утвара. Древни Римљани су, због њиховог изгледа и необичног оглашавања, сматрали да у лемурима бораве душе њихових предака, а то веровање је прихватило и домородачко становништво.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Црвени кенгур

Macropus rufus

Породица: Macropodidae
Распрострањеност: Аустралија
Станиште: области обрасле ниском вегетацијом, пустиње
Животни век: у дивљини до 15 година, у вештачким условима до 20

● Црвени кенгури су највећи торбари на свету. Могу да достигну висину од два метра и тежину од 90 килограма.

● У време великих суша, трагајући за водом, прелазе и до 200 километара. Тада се на појилишту може окупити више од 1500 ових животиња.

Живе у полуномадским групама које чини десетак чланова. Полно су зрели кад наврше две године. Мужјаци се непрестано боре за превласт. Женка, након гравидитета који траје око четрдесет дана, рађа једно младо, тешко свега 12 грама и дуго око 25 милиметара. Младо остаје у торби осам месеци, с тим да након периода од 2-3 месеца све више времена проводи ван торбе.

Бенетов валаби

Macropus rufogriseus

Породица: Macropodidae
Распрострањеност: Аустралија
Станиште: влажне шуме, еукалиптове шуме, честари
Животни век: до 12 година

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички, али за храном трагају окупљени у мање групе. Највише су активни ноћу, док се преко дана најчешће одмарaju у густој вегетацији. Параје се током целе године. Гравидитет траје око месец дана. Женка рађа једно младо, које борави у торби док се потпуно не развије.

ФОТО: БРАНКО СТЕВАНОВИЋ

● При великим врућинама, телесну температуру снижавају тако што лижу шапе и подлактице.

● Убрзо након порођаја, женка се поново пари, али ембрион остаје у стању одложеног рађања све док претходно младо не напусти торбу. Ово важи за све врсте валабија.

Парма валаби

Macropus parma

Породица: Macropodidae
Распрострањеност: исток Аустралије, Нови Зеланд
Станиште: влажне шуме, честари
Животни век: до 12 година

Живе усамљенички. Највише су активни током ноћи. Вешто се маскирају у густој вегетацији. Параје се најчешће од јануара до маја. Гравидитет траје око месец дана. Женка рађа једно младо. Оно одмах прелази у торбу на мајчином stomaku и ту остаје док се потпуно не развије, а осамостали се после десетак месеци.

● Дуго је владало мишљење да је Парма валаби изумро. Међутим, шездесетих година прошлог века, на Новом Зеланду је откријена велика колонија ових животиња коју су чинили потомци примерака донесених, крајем XIX века, из Новог Јужног Велса. Парма валабији су потом поново размножени и у Аустралији.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Нилски коњ

Hippopotamus amphibius

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Hippopotamidae
Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре
Станиште: реке, потоци, језера, баре, мочваре
Животни век: у дивљини до 30 година, у вештачким условима до 50
CITES: Appendix II

Живе у великим групама, које могу имати и до 100 чланова. Мужјаци бране територију и често су веома агресивни чак и према сопственим потомцима. Највећи део дана проводе у води, јер им сунце може озбиљно наудити, а ноћу излазе на копно да пасу. Под водом могу непрекидно остати пет-шест минута. Парење и порођај се одвијају у води. Гравидитет траје 210-240 дана. Женка рађа једно младо, тешко око 45 килограма, које сиса под водом.

ФОТО: СРЂАН ИЛИЋ

● Тежина коже и поткојног масног ткива ових животиња може износити до 500 килограма.

● Доњи очњаци нилског коња, који подсећају на кљове слона, расту током читавог живота. Могу бити дужи од 50 центиметара и тешки око два и по килограма. Користе се, попут слоноваче, за израду украсних предмета.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Лучка фока

Phoca vitulina

Живе углавном у групама. Активне су током дана. Дубоко роне и могу да остану под водом до 20 минута. Изузетно брзо пливају. Паре се од јула до октобра. Гравидитет траје 9-11 месеци. У мају или јуну женка рађа једно младо, тешко до 10 килограма. Оно сиса око шест недеља, а осамостали се по истеку осме недеље живота.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Фоке су веома опрезне животиње. Док се већи део групе одмара на обали, неколико фока чува стражу.

Породица: Phocidae

Распрострањеност: северни део Атлантика, Северно, Балтичко и Црно море

Станиште: обале мора, пешчани спрудови, стене, острва

Животни век: 15-20 година

Капибара

Hydrochaeris hydrochaeris

Породица: Hydrochaeridae

Распрострањеност: Јужна Америка

Станиште: шумовите мочваре, баре, речне обале

Животни век: у дивљини око 10 година

- Капибаре су највећи глодари на свету. Спадају у високо интелигентне животиње.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе у групама које броје до 20 чланова. Групу обично чине доминантни мужјак, неколико одраслих женки, њихови млади и неколико подређених мужјака. Активни су, углавном, ујутру и увече. Масно ткиво и пловне кожице омогућавају им добро снalaжењe у води. Док пливају, из воде им вире само ноздрве, очи и уши. Парења се одвијају током целе године. Гравидитет траје 149-156 дана. Женка једанпут годишње рађа четири млада. Чим се роде способни су да пасу, а уз то сисају док не наврше четири месеца.

Бодљикаво прасе

Hystrix cristata

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички. Дању се крију у дугачким јазбинама под земљом и процепима између стена, а ноћу трагају за храном. Гравидитет траје 49-56 дана. Женка рађа до четири млада, једанпут до двапут годишње. Млади су одмах покретни, сисају око педесет дана, а осамостале се после два месеца. Раству док не наврше две године. Јаке и дуге бодље им за одбрану од непријатеља.

Породица: *Hystricidae*

Распрострањеност: јужни део Европе, Африка јужно од Сахаре и од Габона

Станиште: шуме, саване, сува и каменита подручја, пустине

Животни век: 15-20 година

CITES: Appendix III

- Током ноћи прелазе раздаљине и до 15 километара.

- Ако се узнемире претећи звецкају бодљама.

Бели јеж

Erinaceus albiventris

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Erinaceidae*

Распрострањеност:

средишњи део Африке

Станиште: тропске шуме, жбуње, травнати терени и оранице

Животни век: 5-7 година

Живе углавном усамљенички или у паровима, ређе у мањим групама састављеним од једног доминантног мужјака и неколико женки. Током ноћи су активнији него преко дана. Копају рупе на жбуновитим теренима, испод камења и у близини дрвећа. У случају непосредне опасности, јеж се склупча тако да стомак и друге мекше делове тела заштити кожом прекривеном бодљама. После трудноће која траје 30-40 дана, женка рађа 3-10 потомака.

Куна златица

Martes martes

- Куна се по дрвећу креће веома вешто и брзо, па је у стању да улови чак и најспретнију веверицу.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљенички. Најактивније су ноћу, али понекад лове и дању. Ове животиње су добри пењачи и скакачи. Бораве на дрвећу, у напуштеним гнездима птица или дупљама веверица. Паре се од јуна до августа. Укључујући период мirovanja фетуса, гравидитет траје 260-305 дана. Женка рађа 3-5 младих, који су по рођењу глуви, слепи и безуби. Прогледају након пет недеља.

Породица: *Mustelidae*

Распрострањеност: Европа, западни и централни део Азије
Станиште: шуме, мочварни предели, паркови

Животни век: у дивљини 7-8 година, у вештачким условима 15-17

Патуљаста видра

Aonyx cinerea

Породица: *Mustelidae*
Распрострањеност: југ Азије
Станиште: тропске кишне шуме, предели богати водом
Животни век: око 15 година

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

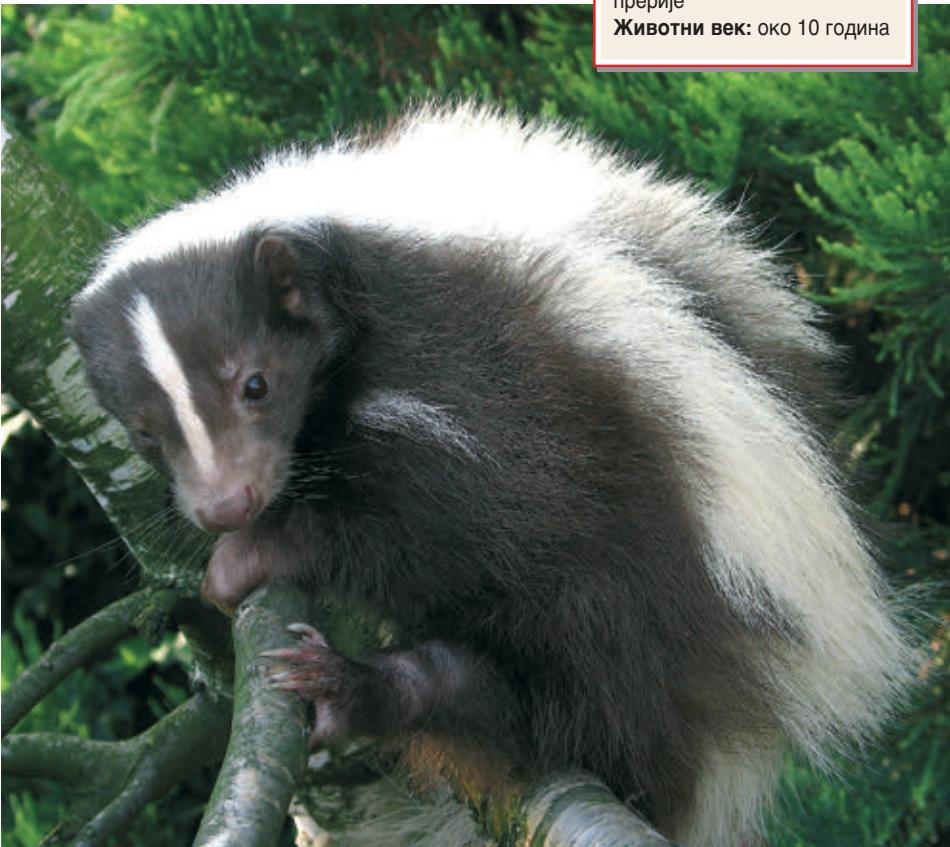
Живе у групама које чини десетак чланова, а у оквиру њих се формирају парови које карактерише снажна међусобна везаност. Женка најчешће рађа двоје, а највише шесторо младих, о којима се брину оба родитеља.

- За разлику од других врста видри, риба им не представља значајну ставку у исхрани.

Пругасти твор

Mephitis mephitis

Ноћне су животиње. Одрасли мужјак се осамљује преко лета, а у зимском периоду удружује се са неколико женки. Паре се у фебруару и марта. Гравидитет траје два месеца. Женка рађа 4-10 младих.

- Творови су познати по непријатном мирису који испуштају из жлезда под репом.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Јазавац

Meles meles

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

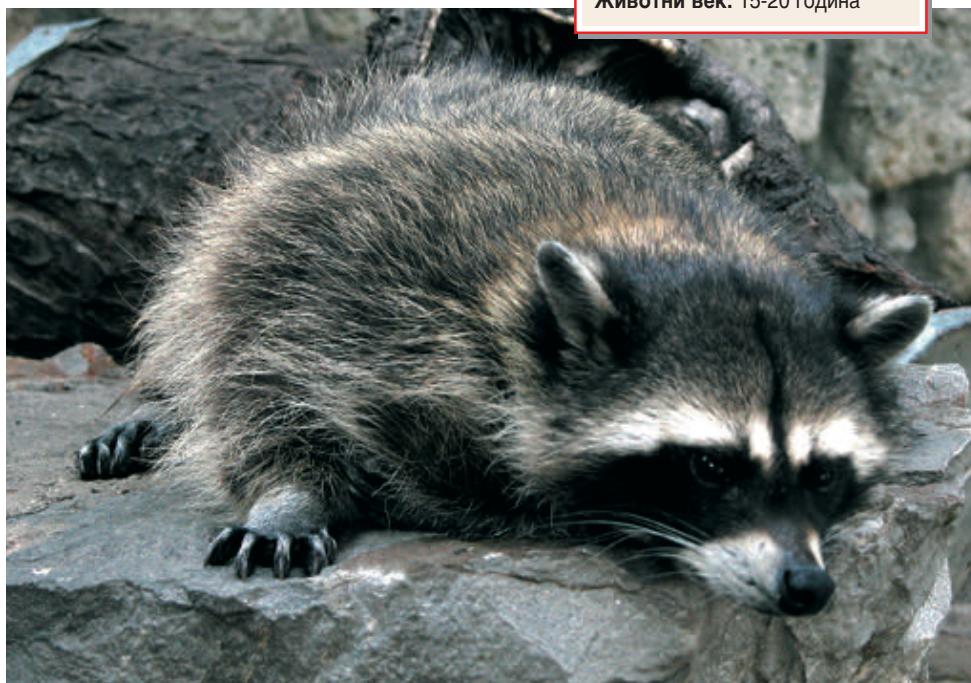
Живе појединачно или у мањим групама. Активни су у сумрак и ноћу. Под земљом праве дуге ходнике до јазбине. Пред крај јесени се припремају за зимски сан. Паре се од марта до августа. Гравидитет траје 7-8 недеља. Женка рађа до четири млада, који прогледају након 4-5 недеља, сисају око два месеца, а уз родитеље остају док не наврше осам месеци.

Амерички ракун

Procyon lotor

Живе усамљенички. Активни су током ноћи, док дан проводе у скровишту, спавајући. Добро се пењу и пливају. Током зиме их може бити 4-5 у истој јазбини. У том периоду троше залихе сала, али не падају у зимски сан. Паре се у јануару и фебруару. Гравидитет траје око два месеца. Женка рађа 2-4 слепа и безуба млада. Прогледају после две-три недеље, а сисају док не наврше два месеца.

28

- Ракуни су сваштоједи. Једу рибу, јаја, воће и повређе, зрневље и разне бобице. Пре јела храну потапају у воду и трљају је предњим шапама као да је перу.

Породица: *Procyonidae*

Распрострањеност: јужни део Северне Америке

Станиште: шуме, мочваре, прерије, паркови

Животни век: 15-20 година

Белоноси коати-мунди

Nasua narica

• Дешава се да женке, поред својих младих, доје и туђе.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Procyonidae*

Распрострањеност: Колумбија, Еквадор, Мексико, јужни део САД

Станиште: густе шуме, честари

Животни век: око 14 година

CITES: Appendix III

Живе у заједници коју чини до 20 чланова. Активни су током дана. Углавном бораве на земљи, али се добро сналазе и на дрвећу. Мужјаци бране територију. Паре се у фебруару или марта. Гравидитет траје око два и по месеца. Пошто се дешава да мужјаци

убијају младе, женке напуштају чопор двадесетак дана пре порођаја. Оне тада граде засебно гнездо у којем рађају 2-7 слепих младунаца, тешких до 180 грама. Млади прогледају са једанаест дана, а сисају четири месеца.

29

Мусанг

Paradoxurus hermaphroditus

Живе углавном усамљенички. Активни су ноћу. Добро се пењу по дрвећу. Одликују се изразито развијеним чулом мириза. Након гравидитета који траје 70 дана, женка рађа до троје младих.

- За мусанга постоје још два назива: цивет и азијска цибетка.

Породица: Viverridae
Распрострањеност: југ и југоисток Азије
Станиште: шуме, жбуње
Животни век: око 10 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Генета

Genetta genetta

Породица: Viverridae
Распрострањеност: јужна, западна и источна Африка, западна Европа
Станиште: шуме, жбуње
Животни век: око 10 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе саме или у паровима. Активне су ноћу, а дан проводе одмарajuћи се на скровитим местима. Добро се пењу по дрвећу. Након гравидитета који траје 70 дана, женка рађа до троје младих.

Меркат

Suricata suricatta

Активни су дању. Добро се пењу по дрвећу. Веома су друштвени - доминантни пар око себе окупља групу од 10 до 50 чланова. Копају подземне јазбине налик на лавиринт. Постају способни за размножавање кад наврше прву годину. Након гравидитета који траје око 11 недеља, женка рађа 2-5 младих и доји их прва два месеца. У њиховом одгајању учествују оба родитеља, а помажу им и остали чланови групе.

Породица: *Herpestidae*
Распрострањеност: југ Африке
Станиште: саване, шуме, полупустинје, жбуње
Животни век: у вештачким условима до 15 година

● Меркати често, стојећи на задњим ногама потпuno управљени, осматрају околину и траже храну.

ФОТО: ГРАДИМИР ВИШЊИЋ

Тибетански огличар

Selenarctos thibetanus ussuricus

Живе у паровима или породичним групама, са младима из једне или две генерације. Активни су у предвечерје и ноћу, док се преко дана одмарaju, на дрвећу или у пећинама. Лето проводе на надморској висини од око 3000 метара, а зими се спуштају у ниже пределе. Женка најчешће рађа два млада, након гравидитета који траје до осам месеци. Млади се обично рађају од децембра до марта, тешки су око 300 грама, сисају шест месеци, а уз мајку остају две-три године.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Ursidae*
Распрострањеност: Азија
Станиште: шуме, камењари, честари
Животни век: у вештачким условима преко 30 година
CITES: Appendix I

Европски мрки медвед

Ursus arctos arctos

- Медведи су сваштоједи иако се, претежно, хране биљном храном.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе појединачно или у породичним групама. Најактивнији су у предвечерје и током ноћи. Јазбине праве у пећинама или под наслагама грања. Зиму преспавају. Женка једанпут годишње, после гравидитета од око осам месеци, рађа до троје младих, који су тешки 350-680 грама. Потпуно се осамостале кад наврше две године.

• Млади медведи, ако се нађу у опасности, беже на високо дрвеће. Мајка их храбро брани од нападача, а то је често њихов отац или неки други одрастао мужјак.

Европски сиви вук

Canis lupus lupus

Породица: Canidae
Распрострањеност: велики део Европе
Станиште: простране шуме, планине
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљеничко или у чопорима. Најактивнији су ноћу. Лове у групама које чини и до 40 чланова, испољавајући притом задивљујућу брзину, снагу и лукавство. Паре се једанпут годишње, најчешће у јануару или фебруару. Гравидитет траје око два месеца. Женка рађа 4-6 младих, који прогледају након две недеље, сисају до 35 дана, а осамостале се са девет месеци.

Арктички вук

Canis lupus arctos

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Као резултат прилагођавања окружењу, ове животиње имају потпуно белу, дугу длаку и много веће шапе од европских сивих вукова, обрасле крзном и са доње стране.

Породица: Canidae
Распрострањеност: север Европе, Канада, Аљаска
Станиште: шуме, простори покривени снегом и ледом
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

Сребрна лисица

Vulpes vulpes fulva

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Изван сезоне парења најчешће живе појединачно. Најактивније су током ноћи. Након гравидитета, који траје око 53 дана, женка рађа 4-8 младих, који прогледају после две недеље. Сисају месец дана, а потпuno се осамострале са три-четири месеца. Ово је подврста настала укрштањем европске риђе лисице и северноамеричке сиве лисице. Боја крзна варира од сребрне до скоро потпуно црне.

● Због атрактивног крзна, прети им опасност од изловљавања.

● Ове лисице су способне да се попну на дрво.

Фенек лисица

Vulpes zerda

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Веома су друштвене. Активне су ноћу. Млади често настављају да живе са родитељима, па се на тај начин формирају мањи чопори. Након гравидитета који траје око два месеца, женка рађа до четворо младих који сисају док не наврше 70 дана.

● Ово су најмање животиње у породици *Canidae*.

Породица: *Canidae*

Распрострањеност: север и североисток Африке, Близки и Средњи Исток

Станиште: пешчане пустиње

Животни век: око 10 година

Породица: *Felidae*

Распрострањеност: планински делови Европе и Азије

Станиште: шуме, стеновите заравни

Животни век: 16-18 година

CITES: Appendix II

Шумски рис

Lynx lynx

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Рис је највећа европска мачка. У стању је да улови јелена.

Породица: *Felidae*

Распрострањеност: планински делови Европе и Азије

Станиште: шуме, стеновите заравни

Животни век: 16-18 година

CITES: Appendix II

Живе усамљенички. Активни су и дању и ноћу. Имају одличан њух. Када лове, сатима следе жртву или је чекају у заседи. У мају или јуну, после гравидитета који траје нешто дуже од два месеца, женка рађа 2-4 млада. Прве две недеље су слепи, а уз мајку остају док не наврше прву годину.

Мочварни рис

Felis chaus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљенички. И дању и ноћу су активни. Добри су пливачи, ловци и риболовци. Склоништа грађе у густој трсци или користе напуштене јазбине других животиња. Полну зрелост достижу у другој години живота. Паре се током целе године. Женка, после гравидитета од око два месеца, рађа 3-6 младих.

● На Хималајима су ове животиње примећене чак и на надморској висини од 2400 метара.

Породица: Felidae
Распрострањеност: делта Нила, јужни и централни део Азије
Станиште: обале мочвара и бара, тропске кишне шуме
Животни век: око 14 година
CITES: Appendix II

Јагуарунди

Herpailurus yagouaroundi

- За разлику од других мањих мачака из Јужне Америке, које имају 36 хромозома, јагуарунди их има 38, исто колико пума и јагуар.

Живе усамљенички. Активни су и дању и ноћу. Вешто се пењу по дрвећу. Скривају се у високој трави и пећинама. Често бораве крај текућих вода и веома су добри риболовци. Паре се од септембра до новембра. Након гравидитета који траје 70-80 дана, женка рађа до четири млада, који сисају 30 дана, а осамостале се са 15 месеци.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Felidae
Распрострањеност: од јужног дела САД до севера Аргентине
Станиште: шуме, степе, мочваре, саване
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix I

Пума

Felis concolor

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе усамљенички. Активне су и дању и ноћу. Пуме се тихо прикраду плену, шапама га оборе на земљу и шчепају зубима за врат. Након гравидитета од три месеца, женка рађа 2-4 млада. Они прогледају после две недеље, сисају 4-5 недеља, а уз мајку остају до половине друге године живота. Мужјаку женка не дозвољава да се приближи потомцима, јер постоји опасност да их он поједе.

Породица: Felidae
Распрострањеност: већи део Америке
Станиште: ивице шума, равнице обрасле травом, обронци планина
Животни век: око 18 година
CITES: Appendix I

- Млади се рађају са пегама, које нестају пред крај прве године живота.

- За пуму постоје још два назива: планински лав и кугар.

- Пуме могу да скоче до шест метара у даљину.

Афрички леопард

Panthera pardus

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

- Леопарди су, сразмерно величине, изузетно снажне мачке. У стању су да уловљену животину, тешку и до 45 килограма, у чељустима одвукну на високо дрво.

Живе усамљенички. Активни су углавном ноћу. Лове из заседе или се, готово бешумно, прикрадају и нагло бацају на жртву. Одмарaju се у густој вегетацији или на гранама високог дрвећа. Након гравидитета, који траје нешто дуже од три месеца, женка рађа 2-3 млада, који се потпуно осамостале у другој години живота. Млади се, чим мало ојачају, уче вештини пењања на дрвеће.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Гепард

Acinonyx jubatus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички, с тим што се мужјаци ван сезоне парења понекад удружују у мање групе. Одлични су ловци и најбржи тркачи међу животињама. На кратке стазе, у стању су да развију брзину од 120 километара на сат. Међутим, ако после 300 метара не улове прогоњену животињу, одустану од потере. Након гравидитета који траје око три месеца, женка најчешће рађа до петоро, а највише деветоро младих, који се потпуно осамостале кад наврше две године.

Породица: Felidae
Распрострањеност: Африка, запад Азије
Станиште: саване, шипраже
Животни век: у вештачким условима око 20 година

- Лако се припомљавају и употребљавају се за лов. У Египту су их у ту сврху користили још пре 5000 година, а касније и у Азији, па чак и у Европи.

- За разлику од већине мачака, гепарди не могу до kraja da uvuču kanče.

Сибирски тигар

Panthera tigris altaica

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички. Добри су ловци. Женка, после гравидитета који траје око три и по месеца, рађа 2-4 млада. Сибирски тигрови су највећи представници породице мачака. Називају их још и: манџуријским, амурским или усuriјским тигровима. Данас у дивљини живи свега око 200 ових животиња, а нешто више од 500 их има у зоо-вртовима и резерватима.

Породица: Felidae
Распрострањеност: Сибир, север Кине, Кореја
Станиште: мочваре, шуме, сибирске низије
Животни век: око 25 година
CITES: Appendix I

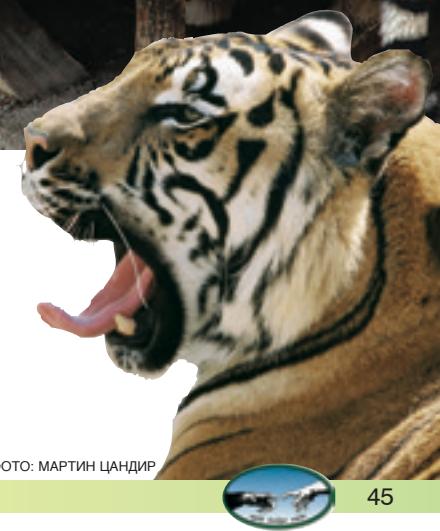

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Бенгалски тигар

Panthera tigris tigris

Породица: Felidae

Распрострањеност: већи део Азије

Станиште: кишне шуме, камењари, мочваре

Животни век: око 25 година

CITES: Appendix I

Живе усамљенички. Добро лове и ноћу и дању. Вешто се прикрадају жртви, да би, кад јој се доволно приближе, великом брзином потчркали за њом.

Гравидитет траје око три и по месеца. Женка одабира скровито место на којем рађа 2-4 млада. Првих петнаестак дана, тигрићи су слепи. Мајка се сама брине о њима. Већ после три месеца почиње да их учи лову.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

● Прапостојбина тигрова су хладни источни предели Сибира. Одатле су се, постепено, селили све до крајњег југа Азије.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

47

Афрички лав

Panthera leo

- Лава, због раскошне гриве, често називају царем животиња.

- За пленом, на кратко, могу да потрче брзином већом од 50 километара на сат.

- Иако главну улогу у лову имају лавице, одрасли мужјаци хране се пре њих.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

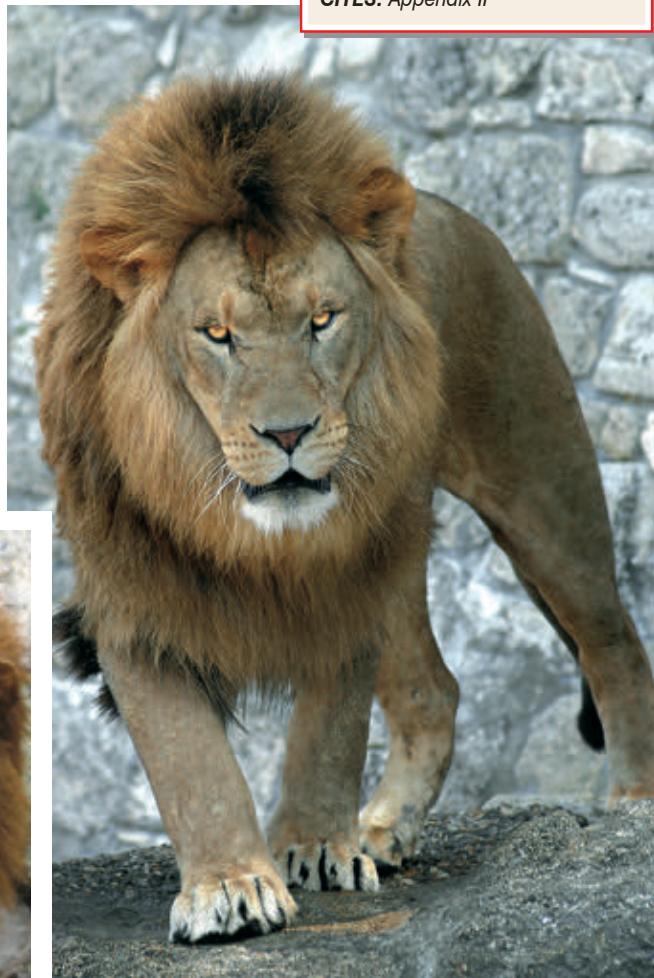

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Felidae
Распрострањеност: централни и јужни део Африке
Станиште: саване, мочваре, полупустиње
Животни век: око 25 година
CITES: Appendix II

- Да би лавица остала гравидна, потребно је да се пари око 2000 пута.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Често се деси да им прогоњена животиња измакне. Према неким запажањима, лов се успешно заврши само у 20 одсто случајева.

Живе у чопору који чине један или више одраслих мужјака, неколико женки и њихови млади. Лове у групама. Неколико чланова издвоји жртву и потера је према осталима, који чекају у заседи. Ловину нападају тек кад им приђе ближе од 30 метара. Бораве на надморским висинама до 3000 метара. Након гравидитета, који траје око три и по месеца, женка рађа 2-5 младих, који прогледају после две недеље, сисају до два и по месеци, а осамостале се по истеку прве године живота. Млади мужјаци, чим постану полно зрели, бивају протерани из чопора. Принуђени су да, када доволно ојачају, борбом отерају предводника неке друге групе лавова и заузму његово место. Женке остају у породици. Никада се није додило да женка пређе из једног чопора у други.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Азијски слон

Elephas maximus

- Сурла слона се састоји од великог броја мишића и тешка је до 100 килограма.

- Сматра се да је човек припитомио првог азијског слона пре око 5000 година.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Женке са младима у оквиру крда формирају групу, док се мужјаци држе по страни. Женка рађа сваке треће или четврте године. Гравидитет траје до 22 месеца. Најчешће се рађа једно младо, тешко до 100 килограма и високо око метар. Слон убрзано расте првих петнаест година, а затим се овај процес, нешто спорије, одвија до краја живота.

Породица: Elephantidae
Распрострањеност: Азија
Станиште: влажне прашуме, травнати предели, мочваре
Животни век: око 70 година
CITES: Appendix I

● Помоћу инфразвучних сигнала слонови се међусобно споразумевају на удаљености до 20 километара.

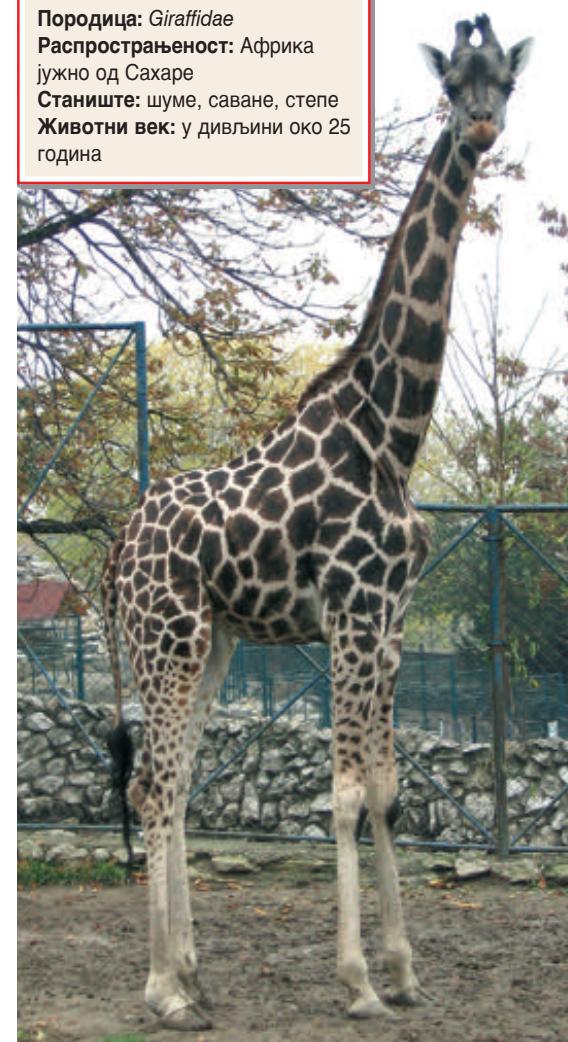
● Азијски слон достиже тежину од пет тона. По тежини, заузима треће место међу копненим сисарима (после афричког слона и белог афричког носорога).

Ротшилдова жирафа

Giraffa camelopardalis rothschildi

- Сматра се да су ове животиње неме, али је установљено да, када се уплаше, испуштају звуке који личе на тихо гргљење.

Породица: Giraffidae
Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре
Станиште: шуме, саване, степе
Животни век: у дивљини око 25 година

Живе у крдима која чини до 40 чланова. Од нападача се бране ударцима ногу, којима могу усмртити чак и лава. При трчању достижу брзину од 50 километара на сат. Сну посвећују, у просеку, мање од два часа на дан, а хране се и до 20 часова дневно. Омиљена храна им је лишће акације, које беру гипким језиком, вешто избегавајући опасне бодље. У стању су дуго да издрже без воде. Гравидитет траје око 14 месеци. Женка рађа једно младо, високо до 180 центиметара и тешко до 50 килограма.

- Жирафе су највише животиње на свету и једини сисари који се рађају с роговима. Иако им је врат веома дуг имају, као и остали сисари, свега седам вратних пршљенова.

Једногрба камила

Camelus dromedarius

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Постојина једногрбих камила је Африка. У пустињама Аустралије живе потомци пренетих примерака, који су у међувремену подивљали. Кад се добро нахране и напоје, ове животиње могу дugo да издрже без воде. Јахаћа камила може дневно да пређе и до 140 километара. Паре се од јануара до априла. Гравидитет траје 385-440 дана. Женка рађа једно младо, тешко до 40 килограма. Оно сиса док не наврши прву годину.

- Када се камила добро храни, тежина њене грбе досегне петнаестак килограма, а након дужег гладовања и напорног хода, сведе се на два-три килограма.

Породица: Camelidae
Распрострањеност: северни део Африке, крајњи запад Азије, Аустралија
Станиште: пустиње
Животни век: 40-50 година

Двогрба камила

Camelus bactrianus

Живе у групама састављеним од једног мужјака и неколико женки. Сматра се да су људи почели да их припитомљавају пре више од 3500 година. Данас готово да их и нема у дивљини. Добро су прилагођене животу у пустињи. Паре се током фебруара. После гравидитета од 13 месеци, женка рађа једно младо, које сиса око 16 месеци.

- Погрешно је веровање да камиле у грбама чувају резерве воде. Истина је да воду могу неко време задржавати у кесастим желудачним продужецима.

Породица: Camelidae
Распрострањеност: Азија
Станиште: травнате области, пустиње, полупустиње
Животни век: 40-50 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Лама

Lama glama

- Крв ових животиња садржи више црвених крвних зрнаца од крви било ког другог сисара.

- Ламе су у стању да, на веома великој висини и по врло стрмој стази, носе терет од педесетак килограма.

Породица: Camelidae

Распрострањеност: Перу,

Боливија, Аргентина

Станиште: пустиње, планинске области, умерено травнати предели

Животни век: 15-20 година

Европски јелен

Cervus elaphus hippelaphus

Женке и млади живе у крдима, а мужјаци формирају мање групе. Најактивнији су у сумрак. У време парења мужјаци се међусобно боре, трудећи се да освоје што је могуће већи број женки. Двобојима претходи снажна рика. Паре се од августа до октобра. У мају или јуну следеће године, женка рађа до два млада, који сисају 3-4 месеца.

Породица: Cervidae

Распрострањеност: Европа, изузев северних предела

Станиште: шуме, честари, мочваре

Животни век: у дивљини око 20 година, у вештачким условима до 30

- Рогови европског јелена могу бити дуги до 120 центиметара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Сибирски козорог

Capra sibirica

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Формирају породична стада, у оквиру којих се мајке са младима издвајају у посебну групу. Активни су током дана. Бораве на надморским висинама до 5000 метара. У зимском периоду спуштају се у ниже пределе. Спремно скочу и пењу се по камењарима и стрмим стенама. Полну зрелост достижу крајем друге године живота. Гравидитет траје 155-180 дана. Женка рађа до два млада.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Bovidae

Распрострањеност: централни део Азије

Станиште: литице, камењари, пашњаци

Животни век: око 16 година

Хималајски тар

Hemitragus jemlahicus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Bovidae

Распрострањеност: Хималаји

Станиште: стене, тешко приступачни планински предели

Животни век: у дивљини 10 година, у вештачким условима до 20

Снежна коза

Oreamnos americanus

- Старост ових животиња може се установити према броју прстенова на роговима.
- Мужјаци се боре за превласт тако што се, стојећи један уз другог, боду оштрем роговима док слабији не уступне.

Породица: Bovidae

Распрострањеност: запад Канаде, северозапад САД

Станиште: стеновите планине
Животни век: до 20 година

• Постоји податак да је снежна коза усмртила одраслог гризлија, наневши му два убода у срце својим оштрем роговима.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Берберска овца

Ammotragus lervia

Породица: Bovidae

Распрострањеност: северни део Африке

Станиште: брдовити, тешко приступачни предели, пустињске планине

Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Обично женке са младима живе у стадима, док се мужјаци осамљују све до сезоне парења. Берберске овце су активне ујутру и увече. Преко дана се скривају по камењару. Живе на надморским висинама до 3700 метара. Могу дugo да издрже без воде. Паре се најчешће од септембра до новембра. Могућа су два јагњења годишње. Гравидитет траје 160 дана. Женка рађа једно младо, које је одмах способно да се креће по каменитом терену.

• Берберска овца представља природну спону између овце и козе.

• Ово је једина афричка дивља овца која није добијена укрштањем различитих врста.

Муфлон

Ovis aries musimon

Породица: Bovidae
Распрострањеност: средњи и јужни део Европе
Станиште: стеновити предели, планински пашњаци, шуме
Животни век: 15-20 година

Потичу са острвља Средоземља, одакле су пренети и у друге делове света. Живе у стадима која чини 10-30 чланова. Предводници су старији мужјаци. Најактивнији су у сумрак и ноћу. Пара се у октобру и новембру. Гравидитет траје око пет месеци. Женка рађа до два млада, који сисају док не наврше шест месеци.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црноглава овца

Ovis aries domestica

Породица: Bovidae
Распрострањеност: Африка
Станиште: полупустине
Животни век: око 15 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Спадају у маснотрличне расе афричких оваца. Порекло воде од црноглавих маснотрличних персијских оваца, које су насељене у Јужноафричкој Републици 1971. године. Тело им није покривено вуном него длаком, која се лиња. Снажна телесна грађа омогућава им опстанак на пустињским теренима, где прелазе велика растојања у потрази за храном. Женка рађа једно јагње, ређе два.

ФОТО: БРАНКО СТЕВАНОВИЋ

Јак

Bos grunniens

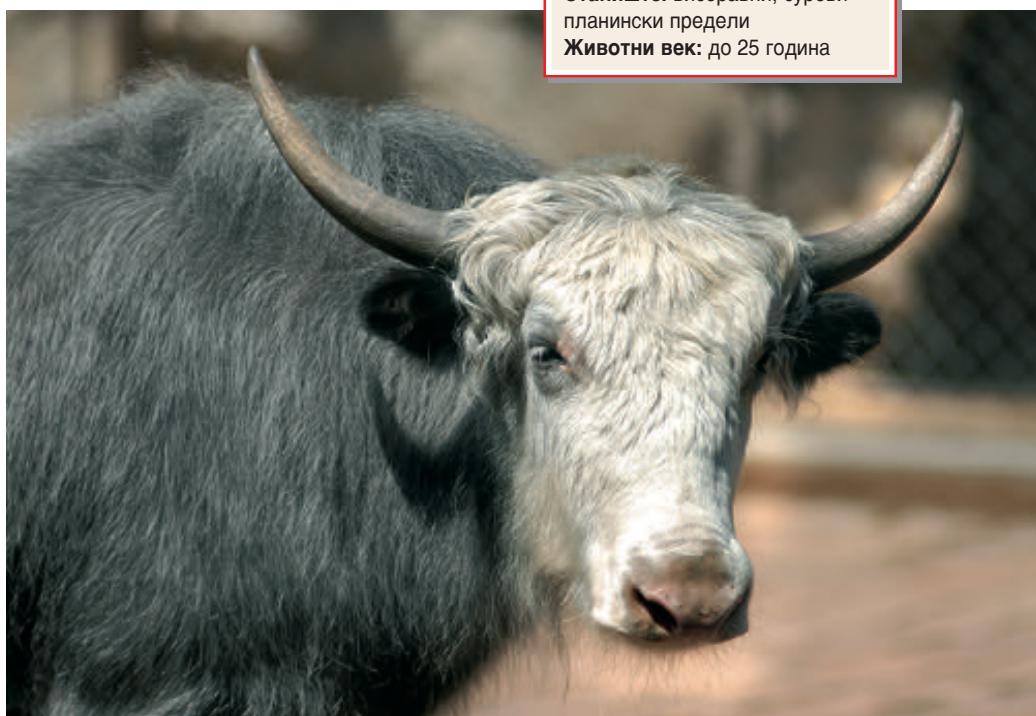

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Женке са младима формирају крда која броје до 200 животиња. Одрасли мужјаци им се пријужују у време парења. Остата године мужјаци проводе у групама састављеним од десетак чланова или усамљеничко. Бораве на надморским висинама до 6000 метара. Постају способни за размножавање кад наврше шест година. Гравидитет траје 258 дана. Женка у јуну рађа једно младо, које сиса док не наврши прву годину. Младе женке остају у крду, а мужјаци га напуштају после три године.

- Дужина рогова женке јака може да досегне пола метра, а мужјака и читав метар.

- Сматра се да је јак први пут припитомљен пре око 2000 година.

Амерички бизон

Bison bison

Живе у крдима која се селе с места на место. При трчању постижу брзину већу од 50 километара на сат. Женке и млади се најчешће издавају у засебну групу. Током сезоне парења мужјаци се боре за превласт у крду. Након гравидитета, који траје 270-300 дана, женка рађа једно тело.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Почетком XIX века бизона је у преријама било на десетине милиона. Данас их је, нажалост, остало толико мало да им прети истребљење. Бели досељеници су их немилице убијали из забаве, а професионални ловци због крзна и укусног језика.

Породица: Bovidae

Распрострањеност: Северна Америка

Станиште: данас само резервати

Животни век: око 20 година

CITES: Appendix I

Еланд антилопа

Taurotragus oryx

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у крдима која чини 10-70 чланова. Међутим, у време миграција и великих суша, крдо може бити и три пута веће. Активне су јујутру и у смирај дана, док најтоплији део дана проводе одмарajuћи се у сенци. У сезони парења честе су борбе мужјака. Гравидитет траје 250-270 дана. Женка рађа једно младо, које сиса до шест месеци, а остаје уз мајку док не наврши прву годину.

- Спадају у најкрупније антилопе. На кратке стазе, развијају брзину од 70 километара на сат.

Породица: Bovidae
Распрострањеност: источни и јужни део Африке
Станиште: шуме, саване, пашњаци, полупустыње
Животни век: до 25 година

Доркас газела

Gazella dorcas

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Bovidae
Распрострањеност: север Африке, Израел
Станиште: ободи пустиња, саване
Животни век: у вештачким условима преко 10 година

Живе углавном у паровима, а у нарочито погодним условима, када воде и вегетације има у изобиљу, формирају стада од једног мужјака и неколико женки са младима. Активне су углавном ноћу. Након гравидитета који траје шест месеци, женка рађа једно младо, које сиса док не наврши три месеца.

- Ова газела може да проведе цео живот а да не пије воду - сву потребну течност налази у билькама којима се храни.

Грантова зебра

Equus burchelli granti

- Као што не постоје два човека са истим отисцима прстију, тако не постоје ни две зебре са истоветном комбинацијом шара.

- Зебре се могу укрштати са коњима или магарцима, али тако добијене животиње не могу даље да се размножавају.

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

- Остаће заувек нејасно да ли је зебра црна или бела. Африканци је сматрају црном животињом са белим пругама, док остатак света тврди да јој је тело бело а пруге црне.

Породица: Equidae

Распрострањеност: јужни део Африке

Станиште: степе, саване, полупустине, брдовити предели

Животни век: 20-25 година

Живе у великом крдима или у групама које се састоје од једног мужјака, 6-7 женки и њихових младунаца. Током сушних периода прелазе више стотина километара у потрази за храном. Пара се током целе године. Гравидитет траје око 11 месеци. Женка рађа једно младо. Неколико минута након рођења оно устаје, а већ после 45 минута може да трчи.

ПТИЦЕ

Афрички ној

Struthio camelus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Нојеви никад не скривају главу под песком али, у случају опасности док леже на јајима, врат спуштају ниско на тло и постају тешко видљиви.

Породица: Struthionidae
Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре
Станиште: равнице, сушне области, полупустине, саване, шуме
Животни век: преко 40 година
CITES: Appendix I

Станарице. Формирају породична јата која чине мужјак, четири-пет одраслих женки и њихови млади. Највеће су птице на свету. Нису способне за лет али зато трчећи, на кратке стазе, достижу брзину од седамдесетак километара на сат, при чему праве кораке дуге до четири метра. У стању су да у трку нагло промене правац. Јаје ноја тешко је до килограм и по. Свака од полно зрелих женки из групе у заједничко гнездо положи до 12 јаја, на којима лежи мужјак. Понекад, током хладних периода, у лежању на јајима дању учествује и женка. Инкубација траје око 45 дана. О младима се брине мужјак и само једној женки, љубимци, дозвољава да му у томе помаже.

Ему

Dromaius novaehollandiae

- Женке се оглашавају дубоким кратким звукима налик на бубњање, а мужјаци шиште и гроње.

Ван сезоне размножавања живе окупљени у мања јата, која чине један мужјак и неколико женки. Склони су номадском начину живота. Ово су највеће птице у Аустралији, а друге по величини у свету. При трчању, достижу брзину од педесет километара на сат. Прија им близина воде. У сезони размножавања, која траје од почетка априла до краја јула, женка полаже, најчешће, 9-11 тамнозелених јаја, на којима лежи мужјак. Инкубација траје 56-60 дана. Млади се сасвим осамостале после осам месеци. Одрасле женке су теже од мужјака и могу достићи тежину од 45 килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Мужјак током лежања на јајима изгуби и до тридесет процената телесне тежине.

Породица: Dromaiidae
Распрострањеност: Аустралија
Станиште: кишне шуме, равнице богате водом и вегетацијом
Животни век: у дивљини 5-10 година, у вештачким условима до 40
CITES: Appendix II

Двореси казуар

Casuarius casuarius bicarunculatus

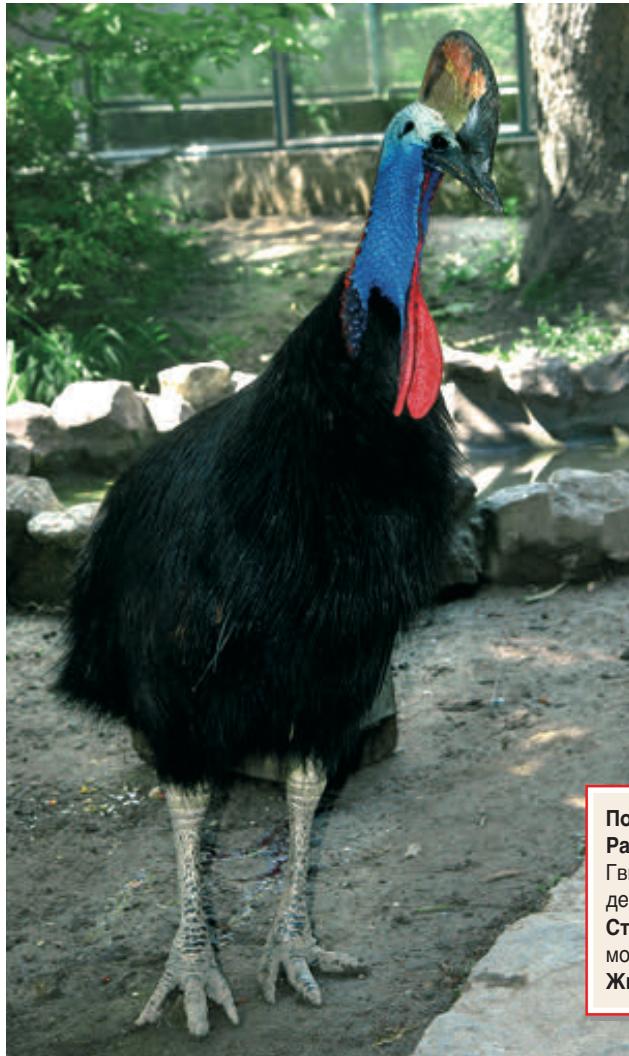

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Casuariidae

Распрострањеност: Нова Гвинеја, североисточни део Аустралије

Станиште: тропске шуме, мочваре, речне долине

Животни век: око 60 година

- Трчећи, чак и ако наилазе на препреке, у стању су да достигну брзину од четрдесет пет километара на сат. Док се провлаче кроз густо растине, коштани израштај на глави и чврсто перје на рубовима крила штите их од повреда.

Станарице. Живе појединачно. Најактивнији су у рано јутро и у предвечерје. Кад се нађу у опасности беже, или се бране ударцима ногу које су наоружане дугачким канџама налик на бодеже. Сезона размножавања траје од почетка јула до краја септембра. Женка се пари са више мужјака и сваком од њих препушта по једно легло са највише осам јаја. Мужјак лежи на јајима око месец и по, а затим се брине о младима све док не наврше девет месеци.

Нанду

Rhea americana

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Ове птице могу да трче брже од шездесет километара на сат.

- Нанду је најближи нојев сродник.

Породица: Rheidae

Распрострањеност: Јужна Америка

Станиште: пампаси, травнати предели близу река и мочвара

Животни век: око 50 година

CITES: Appendix II

Станарице. Током сезоне парења живе у јатима која чине мужјак и пет-шест женки, а потом се окупљају у веће групе. Старији мужјаци се повлаче из јата и живе усамљенички. Ово су највеће америчке птице. Од непријатеља се спасавају тако што беже или налазе погодан заклон. Ако су довољно велики, сукобљавају се са нападачем показујући велику срчаност. Мужјак припрема гнездо у које неколико женки полаже најчешће 12-30 јаја, али се дешавало да у гнезду буде и 60 јаја. Инкубација траје 38-42 дана. На јајима лежи искључиво мужјак. По излегању, он се брине о младима најмање шест недеља.

Андски кондор

Vultur gryphus

- Распон крила андског кондора досеже 360 центиметара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе усамљенички или у паровима. Бораве на надморским висинама до 5500 метара. Највеће су птице које лете. Мужjak је атрактивнијег изгледа и крупнији је од женке. Имају одличан вид. Упркос величини, нису неспретни. У стању су дugo да једре кроз ваздух. Трагајући за храном, удаљавају се и до 200 километара од гнезда. Постају способни за размножавање између шесте и осме године. Женка сваке друге године снесе једно јаје. Инкубација траје 54-60 дана. Млади се одвајају од родитеља у другој години живота.

Породица: *Cathartidae*

Распрострањеност: Анди и Кордиљери

Станиште: планински предели, литице надомак мора

Животни век: у дивљини 25-30 година, у вештачким условима до 75
CITES: Appendix I

- Кондори се углавном хране стрвинама, али понекад једу и јаја или птиће морских птица.

Белоглави суп

Gyps fulvus

ФОТО: РАДЕ ПРЕЛИЋ

Породица: *Accipitridae*

Распрострањеност: Африка, јужни део Европе, југозападни део Азије

Станиште: кланци, клисуре са слабом вегетацијом

Животни век: до 40 година

CITES: Appendix II

- Стари српски назив за белоглавог супа је крагуј. Некада их је на овим просторима било толико да је и град Крагујевац добио име по њима.

Обично живе у великим групама, а гнезде се у паровима који остају заједно до краја живота. Када полете, једре сатима користећи топле ваздушне струје. Гнезда граде на високим, тешко приступачним планинским литицима. Женка полаже једно јаје на коме, смењујући се, оба родитеља леже 48-54 дана. Млади се осамостале крајем четвртог месеца живота.

- На реци Увац, код Нове Вароши, постоји хранилиште за белоглаве супове. Једна њихова колонија налази се у кањону Трешњице, код Љубовије.

Афрички црни лешинар

Necrosyrtes monachus

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: јужни део Африке
Станиште: саване, обалска подручја, равнице
Животни век: до 35 година
CITES: Appendix II

Станарице. Годинама користе иста гнезда. Захваљујући дугим крилима, могу дugo да једре кроз ваздух.

Бораве на надморским висинама до 1800 метара. Женка полаже једно јаје, на коме лежи 46 дана. За то време мужјак је храни. О младима се брину оба родитеља. Птићи оперјају са 40 дана, а полете кад наврше четири месеца.

● Ове птице су, као и сви други лешинари, веома пројдрљиве. Понекад се толико најђу да веома тешко узлете.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Бела кања

Neophron percnopterus

● Ретко се оглашавају, иако су у стању да произведу велики број различитих звукова.

● Беле кање су најмањи европски лешинари.

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: јужни део Европе, јужни део Азије, северни и централни делови Африке
Станиште: камените области, степе, полупустине
Животни век: преко 30 година
CITES: Appendix II

● Јаја великих птица разбијају тако што бацају камен на њих.

Делимичне селице. У рану зору полетују у потрагу за лешинама. Једу птиће и јаја других птица, пљачкајући њихова гнезда. Беле кање из хладнијих области зиму проводе у централном делу Африке и Индији. Женка полаже два јаја на којима оба родитеља, на смену, леже 42 дана. Млади постају самостални три месеца по излегању.

Брадан

Gypaetus barbatus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станице. Живе усамљенички или у паровима који остају заједно до краја живота. Назив брадан потиче од дугих црних чекиња које под кљуном формирају чуперак налик на браду. Одлични су летачи. Једре кроз ваздух користећи узлазне струје. Трагајући за храном удаљавају се до 20 километара од гнезда. Гнезде се једанпут годишње, крајем јануара или почетком фебруара. Женка полаже једно или два јаја, на којима оба родитеља леже, на смену, два месеца. Млади остају у гнезду непуна четири месеца. Велики број младих не преживи прву годину.

- Процењено је да је у Европи остало свега деведесетак парова брадана.

- Понекад се хране корњачама, птицама и мањим сисарима, али најчешће костима и коштаним сржи угинулих животиња. Отуда за брадана постоји још један назив - костоберина.

Орао белорепан

Haliaeetus albicilla

- Стојећи на литици или високој грани, вребају плен на који се, у погодном моменту, обрушавају.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе у паровима који остају заједно током читавог живота. Делимичне су селице. У пределима где су зиме доволно благе, не напуштају своју територију.

Гнезде се једанпут годишње, од фебруара до маја. На високим стаблима или литицама, од грана и шиља, граде велика гнезда и облажу их маховином и травом.

Женка полаже једно или два јаја на којима оба родитеља, смењујући се, леже до 45 дана, а затим се заједно брину о младима. Птићи напуштају гнездо после три месеца.

Велики број младих не преживи прву зиму.

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: део Гренланда, Европа, северни и централни део Азије
Станиште: околина великих језера и бара, морске обале, камењари
Животни век: у дивљини до 25 година, у вештачким условима преко 40
CITES: Appendix I

Орао белоплећан

Haliaeetus pelagicus

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: Камчатка, обале Аљаске
Станиште: речне и језерске долине, морске обале, шуме
Животни век: преко 40 година
CITES: Appendix II

Делимичне селице. Живе појединачно. Лове тако што се обрушавају на плен или, стојећи на санти леда, хватају рибу из воде. Почетком априла женка полаже до три јаја. Инкубација траје до 40 дана. Млади се излегују средином маја, а оперјају почетком септембра.

● У просеку, само се из половине положених јаја излегу млади, а и од њих угине готово трећина.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

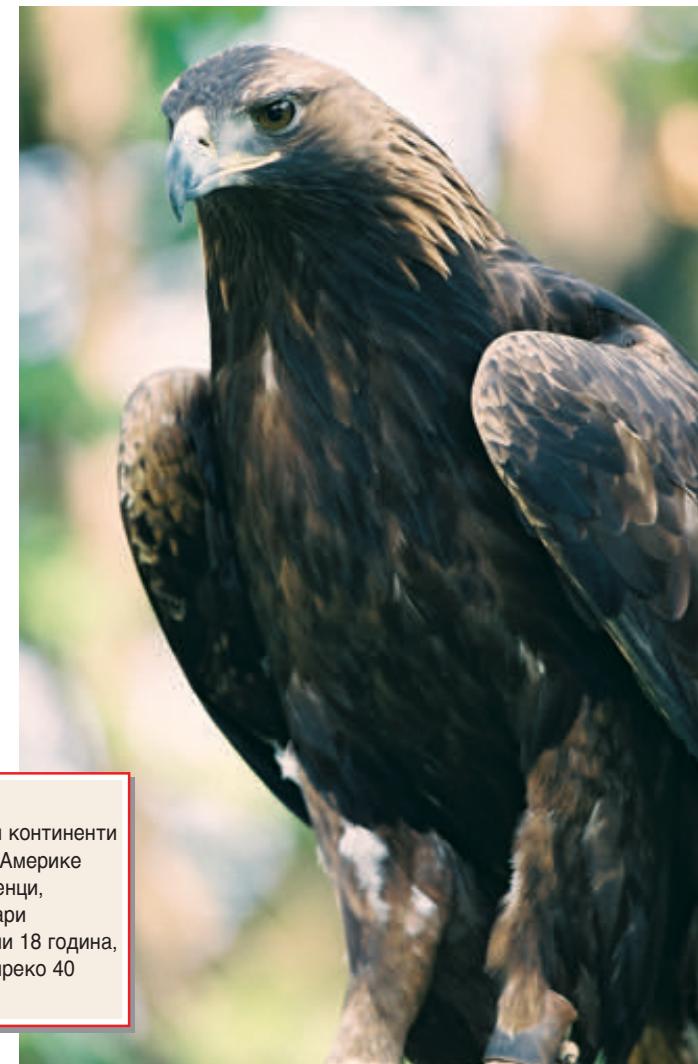
Сури орао

Aquila chrysaetos

Делимичне селице. Живе у паровима који остају заједно током читавог живота. Пар најчешће лови заједно. Плен хватају у бришућем лету, снажним и оштрим канџама. Гнезде се у периоду март-април. У гнездо, начињено на неприступачној стени или високом дрвету, женка полаже два јаја, на којима лежи до 45 дана. Млади напуштају гнездо након 80 дана. По правилу, преживију само старије и јаче младунче пошто избаци из гнезда оно слабије.

● На Кавказу и у Закавказју сури орлови се користе за лов.

● Ови орлови, приликом обрушавања, могу достићи брзину од 130 километара на сат.

Породица: Accipitridae
Распрострањеност: сви континенти осим Аустралије и Јужне Америке
Станиште: планински венци, литице, кањони, камењари
Животни век: у дивљини 18 година, у вештачким условима преко 40
CITES: Appendix II

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Степски соко

Falco cherrug

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Falconidae
Распрострањеност: југоисток Европе, јужни делови Сибира, Алтайске планине, Монголија, север Кине
Станиште: равнице, степе, брдовити предели
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

Делимичне селице. Добри су ловци, у стању су да улове и животињу много крупнију од себе. Гнезде се у периоду април-мај. Женка полаже до пет јаја и на њима лежи око месец дана. Оба родитеља се брину о младима, који се осамостале половином другог месеца живота.

- Приликом обрушавања на плен, степски соко достиже брзину већу од 300 километара на сат.

Плава ветрушка

Falco vespertinus

Делимичне селице. Живе у групама. Зимују у саванама на југу Африке. Парењима претходе ритуални летови, током којих мушкијаци круже уз кликтање. Гнезде се у мају или јуну, понекад у колонијама са више од десет гнезда. Женка полаже 4-5 јаја, на којима лежи до четири недеље, а затим се брине о младима. Птићи постају самостални кад наврше 28 дана.

- Мушкијаци су плави, а женке су браон боје.

Породица: Falconidae
Распрострањеност: исток Европе, централни и источни делови Азије
Станиште: светле шуме, степе, околина насеља
Животни век: око 20 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Велика ушара

Bubo bubo

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Strigidae*

Распрострањеност: Европа и Азија изузев северних предела

Станиште: густе шуме, кланци, рушевине, клисуре, литице, пустине

Животни век: 28-37 година

CITES: Appendix II

- Велике ушаре су највеће и најснажније ноћне грабљивице.

- Гнезда ових птица примећена су чак и на надморској висини од 4500 метара.

Станарице. Лове од раног сумрака. Нападају и друге птице грабљивице, чак и оне које су крупније од њих. Гнезде се од марта до маја, једанпут годишње. Женка полаже 2-4 јаја и лежи на њима 34-37 дана. Млади напуштају гнездо након два месеца.

- Очне јабучице сова су веома велике, али нису покретне. Сове, међутим, могу да окрећу целу главу под углом од 180 степени, тако да имају одличан преглед терена.

Марабу

Leptoptilos crumeniferus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Ciconiidae*

Распрострањеност: тропски и суптропски предели Африке

Станиште: мочваре, обале језера и река, саване, полупустине

Животни век: у дивљини до 20 година, у вештачким условима нешто дуже

CITES: Appendix III

- Надувавањем "кесе" на врату показују различита осећања.

- Због необичног изгледа, марабуа зову родом-ађутантом.

Станарице. Живе у јатима. Лете споро, користећи ваздушне струје за уздишање на велике висине. Гнезде се у колонијама које чини 20-60 парова. Женка полаже 3-5 јаја, на којима, смењујући се, родитељи леже до 36 дана. Млади потпуно оперјају крајем четвртог месеца живота.

- Марабуи изводе ритуални љубавни плес, праћен спорим подизањем и спуштањем главе, при чему испуштају карактеристичне звуке.

Бела рода

Ciconia ciconia

Породица: Ciconiidae
Распрострањеност: већи део Европе и Африке, поједини делови Азије
Станиште: мочваре, околина река, потока и бара
Животни век: до 26 година

Селице. Живе у паровима који остају заједно до краја живота. Лете полако, користећи топле ваздушне струје да би допреле до већих висина. Гнезде се једанпут годишње, у периоду април-мај. Женка снесе 3-5 јаја, на којима оба родитеља, смењујући се, леже око месец дана. Мужјак и женка се заједно брину о младима, који напуштају гнездо после два месеца.

- Споразумевају се клепетањем кљуна и карактеристичним покретима.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црна рода

Ciconia nigra

• Црне роде се гнезде и у нашим крајевима.

Селице. Зимују у централном и јужном делу Африке. Живе у групама, осим у време парења. Гнезде се једанпут годишње, у периоду април-мај. Гнезда граде на високом дрвећу или литицама. Женка положе до пет јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже нешто дуже од месец дана. Млади се потпуно осамостале са навршених 70 дана.

Породица: Ciconiidae
Распрострањеност: Европа, Азија, централни и јужни делови Африке
Станиште: мочварне шуме, брдовити предели
Животни век: преко 20 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Велика бела чапља

Casmerodius albus

Породица: Ardeidae
Распрострањеност: Северна и Јужна Америка, југ Европе, Африка јужно од Сахаре, Азија и Австралија
Станиште: мочваре, приобаље језера и река
Животни век: преко 22 године

Делимичне селице. Лове појединачно, опрезно се приближавајући плену. Срчано бране своју територију од уљеза. Зими се окупљају у јата која чини до 50 чланова. Гнезде се једанпут годишње, од априла до јуна. Женка полаже 2-5 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже око 25 дана. Заједно се брину о младима, који се осамостале после четрдесетак дана.

- Ово су највеће од свих чапљи. Распон њихових крила досеже метар и седамдесет пет центиметара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Сива чапља

Ardea cinerea

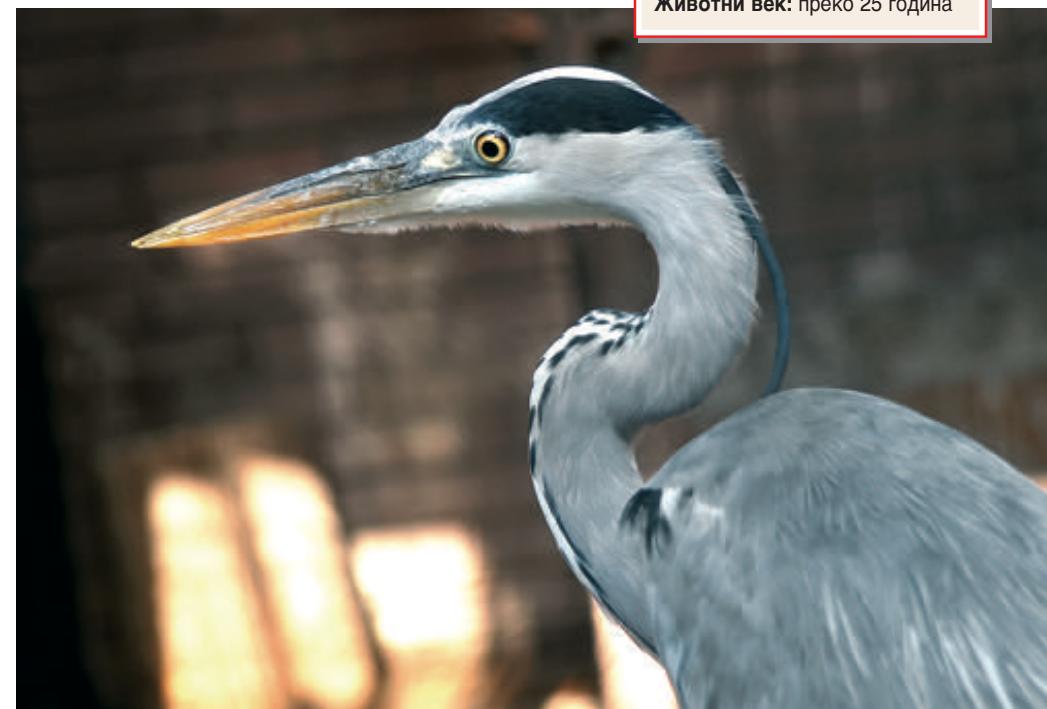

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Делимичне селице. Живе у јатима. Мужјаци бране територију у време парења. Гнезде се једанпут годишње, од фебруара до септембра. Женка полаже 3-5 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже месец дана. Заједно се старају о младима, који се потпуно осамостале после два месеца.

- Захваљујући снажном кљуну и хитрини, сива чапља, поред риба и жаба, лако лови и мање сисаре, птице и змије.

Бела кашикара

Platalea leucorodia

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Селице. Најчешће бораве у плићацима. Назив су добиле по кљуну који је при врху тако проширен да подсећа на кашику. Повремено једре, а за узлетање могу да користе топле ваздушне струје. Гнезде се у колонијама, једанпут годишње, од априла до маја. Женка полаже 3-5 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже до 25 дана, а потом се заједно брину о младима. Млади се осамостале крајем другог месеца живота.

- Кашикаре се хране замахујући кљуном по муљу испод воде, купећи притом све што је јестиво.

Породица: Threskiornithidae
Распрострањеност: југоисток Европе, централни и јужни делови Азије
Станиште: области богате водом, приобаље обрасло врбама и трском
Животни век: преко 28 година
CITES: Appendix II

Ружичаста кашикара

Ajaia ajaja

Често бораве и хране се у друштву чапљи, ибиса и сличних птица. У сезони размножавања формирају парове. Гнезде се у колонијама, једанпут годишње. Мужjak снабдева женку материјалом од ког она прави чврсто и дубоко гнездо. Женка полаже 2-4 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже 22-24 дана. Затим се заједно старају о младима. Млади оперјају после пет недеља, а потпуно се осамостале крајем другог месеца живота.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Threskiornithidae
Распрострањеност: југ САД, Кариби, Средња и Јужна Америка
Станиште: мочваре, баре, морске обале и плићаци
Животни век: у дивљини око 10 година, у вештачким условима преко 20

- Младе ружичасте кашикаре имају жуте очи и жућкаст кљун, а одрасле црвене очи и сивкаст кљун са тамним мрљама.

Ждрал

Grus grus

Породица: Gruidae
Распрострањеност: Европа,
 Азија, север Африке
Станиште: степе, баре, мочваре
Животни век: преко 15 година

Селице. Зимују углавном на северу Африке. Активни су и дању и ноћу. Живе у велиkim јатима, осим у пролеће, када се формирани парови издвоје, па у јату остану само младе, полно незреле птице. Гнезда праве у жбуњу и тршчарима. Женка полаже 2-5 јаја. Инкубација траје око месец дана. О потомству се старају оба родитеља.

- Јато ждралова се понекад, у време митарења, састоји и од неколико хиљада птица.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Крунасти ждрал

Balearica pavonina

Породица: Gruidae
Распрострањеност: Африка јужно од Сахаре
Станиште: саване, баре, мочваре
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Једини су ждралови који се гнезде и на дрвећу.
- Перје и глава крунастог ждрала користе се у традиционалној медицини неких афричких народа.

Станарице. Живе у велиkim јатима, осим у време парења, када се формирани парови издвоје и сваки од њих брани сопствену територију. Гнезда праве на дрвећу и у жбуњу. Женка полаже 2-5 јаја. Инкубација траје око месец дана. О потомству се старају оба родитеља.

Скерлетни ибис

Eudocimus ruber

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Станарице. Живе у великим колонијама у оквиру којих, у време размножавања, формирају парове. Гнезда граде на дрвећу близу воде. Хране се тако што кљуном чепкају по муљу, сакупљајући ситне бескичмењаке, инсекте и водено биље. Женка полаже до пет јаја. Инкубација траје око три недеље. Млади се осамостале два и по месеца по излегању.

Породица: Threskiornithidae

Распрострањеност: тропска подручја Јужне Америке

Станиште: мочваре, лагуне, обале река

Животни век: у дивљини до 20 година, у вештачким условима до 30

CITES: Appendix II

- Својевремено је на реци Ориноко примећена колонија од око 10000 скерлетних ибиса.

Лидбитеров кљунорог

Bucorvus leadbeateri

- Јединствени су међу птицама по томе што су им прва два вратна пршљена спојена.

Станарице. Живе у паровима или јатима која чини до осам чланова. Ове птице су веома опрезне и, кад затреба, одлучно бране своју територију. Највише времена проводе на тлу, а одмарaju се на дрвећу.

Гнезде се у шупљим пањевима и деблима. Женка полаже два јаја на којима лежи око

месец и по.

Размножава се само доминантни пар, док му остали, млађи чланови групе, помажу у скупљању хране и одбрани гнезда.

Породица: Bucerotidae

Распрострањеност: делови Африке јужно од Сахаре

Станиште: саване

Животни век: у дивљини око 20 година, у вештачким условима до 40

CITES: Appendix I

- Кљунорози имају дуге трепавице, па њихово око подсећа на око сисара.

Каналокљунни тукан

Ramphastos vitellinus

- Глас тукана допира кроз шуме до 750 метара даљине.

Породица: *Ramphastidae*

Распрострањеност: Венецуела, Суринам, Гвајана, север Бразила
Станиште: планинске и брдске шуме, саване

Животни век: 20-25 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Жако

Psittacus erithacus

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: екваторијални део Африке
Станиште: мангрове шуме, кишне шуме, саване, плантаже
Животни век: у вештачким условима 60-80 година, у дивљини знатно краће
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станице. Ван сезоне гнежђења живе у јатима. Женка полаже 2-5 јаја, у размацима од по три дана. Инкубација траје око месец дана. Млади се осамостале после два и по месеца.

● Веома су интелигентни. Боле од било које друге врсте папагаја могу да опонашају различите звуке и сасвим разговетно изговарају речи које науче.

Зеленокрила ара

Ara chloroptera

Станарице. Живе у паровима који остају заједно до краја живота, а ван сезоне размножавања у породичним групама или мањим јатима. Понекад се придружују и другим врстама ара. Гнезде се у дупљама дрвећа или отворима у стенама. Женка положе 2-4 јаја, на којима лежи четири недеље.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Аре су у стању да добро опонашају људски говор.

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: Панама, Парагвај, Аргентина, Боливија
Станиште: тропске шуме, брдовити предели, отворена станица
Животни век: преко 80 година
CITES: Appendix II

Плавожута ара

Ara ararauna

Породица: Psittacidae

Распрострањеност: Панама,

Парагвај, Боливија, југ Бразила

Станиште: шуме у близини воде,

мочваре, саване

Животни век: преко 80 година

CITES: Appendix II

Станарице. Живе у јатима. У рано јутро лете у потрагу за храном, а у сумрак се враћају на преноћиште. Женка, најчешће у фебруару, положе три или четири јаја, на којима лежи 24-28 дана. Родитељи три месеца заједно хране птиће, а када се осамостале, младе аре се окупљају у јата која чини до 20 чланова.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Палма какаду

Probosciger aterrimus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

- Палма какадуи могу да једре, користећи ваздушне струје. Они су и једна од ретких врста папагаја која се служи границима као алатом.

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Нова Гвинеја, североисточни део Аустралије

Станиште: тропске кишне шуме

Животни век: у вештачким условима дуже од 100 година

CITES: Appendix I

Живе усамљенички или у паровима. Понекад се окупљају у јата која броје до седам чланова, али хране се и одмарaju појединачно. Не напуштају изабрану територију. Најчешће бораве на дрвећу, иако понекад на тлу једу опало воће и друге плодове. Годинама користе исто гнездо. Женка полаже једно или два јаја, на којима, смењујући се, оба родитеља леже око 30 дана. По рођењу млади су потпуно без перја и потребна им је интензивна родитељска нега. У гнезду остају непуна четири месеца.

- Спадају међу највеће какадуе. Због лова и уништавања тропских кишних шума прети им изумирање.

- Београдски зоолошки врт је један од неколико вртова у свету у којима се успешно размножава палма какаду.

Гофинов какаду

Cacatua goffini

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: острва Тенимбер у Индонезији

Станиште: шумовите области, тропске прашуме

Животни век: око 80 година

CITES: Appendix I

- Гофинов какаду је један од најмањих какадуа.

Живе у јатима која броје до 20 чланова. Формирани парови су веома стабилни, иако су мужјаци често агресивни према женкама. Женка у дупљи дрвета полаже до три јаја. Инкубација траје четири недеље. Птићи се осамостале кад наврше три месеца.

- У Београдском зоолошком врту успешно се размножава и ова угрожена врста папагаја.

Белоћуби какаду

Cacatua alba

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Молучка острва

Станиште: тропске кишне шуме

Животни век: преко 60 година

CITES: Appendix II

Станарице. Живе у паровима. Током потраге за храном окупљају се у мања јата. Одлични су летачи. Гнезде се у дупљама дрвећа. Женка полаже два или три јаја, на којима, смењујући се, оба родитеља леже четири недеље. Заједно се брину о младима, који напуштају гнездо после два-три месеца.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Лидбитеров какаду

Cacatua leadbeateri

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: источни део Аустралије

Станиште: шуме, саване, полупустине

Животни век: у вештачким условима до 80 година, у дивљини краће

CITES: Appendix II

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Живе у паровима или малим јатима. Најактивнији су у рано јутро и увече. Гнезде се од јула до јануара. Женка полаже два или три јаја на којима оба родитеља, на смену, леже до 30 дана. Млади оперјају и напусте гнездо после два месеца, а уз родитеље остају шест месеци.

- Имају веома лепу ћубу у којој се складно преплићу боје, од црвене, па преко ружичасте, наранџасте и жуте, до беле на самом врху.

- Могу да се припитоме и науче да опонашају људски говор, али ако им се не угађа у свему, постају агресивни.

Велики краљевски александар

Psittacula eupatria

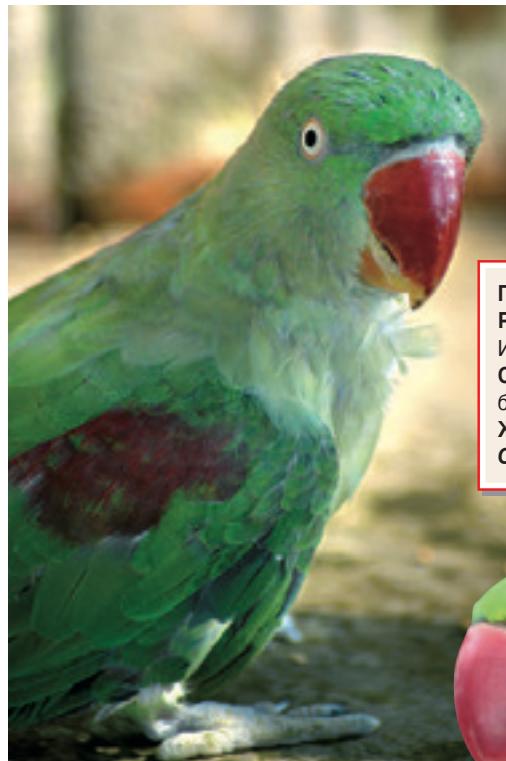

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Дан проводе у мањим јатима трагајући за храном, а увече формирају групе у којима их може бити неколико стотина. Женка положе 3-4 јаја и лежи на њима око четири недеље. Мужjak јој доноси храну. Млади остају у гнезду седам недеља. Док не одрасту сви птићи личе на женке. Мужјаци добијају карактеристичан изглед и боју око треће године.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црноглави папагај

Pionites melanocephala

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у паровима који су веома агресивни једни према другима. Највише бораве на дрвећу. У стању су да под веома стрмим ногибом, готово вертикално, лете са гране на грану. Почетком јуна, женка положе 2-5 јаја, на којима лежи 25-27 дана. Мужjak јој доноси храну. Млади се осамостале када наврше два месеца.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: *Psittacidae*

Распрострањеност: Еквадор, Колумбија, Гвајана, северни део Бразила, Перу

Станиште: саване, шуме високог дрвећа

Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

Плавочели амазонац

Amazona aestiva

Станарице. Живе у малим јатима. У сезони размножавања формирају парове. Током летења јако су бучни. Ако им запрети опасност скривају се и снажним крештањем упозоравају друге животиње. Гнезде се крајем новембра. Женка полаже три јаја, на којима лежи тридесетак дана. Оба родитеља се брину о младима, који напуштају гнездо после два месеца.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: исток и југ Бразила, Боливија, Парагвај, североисток Аргентине
Станиште: тропске шуме, обале река, поља
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

Патагонац

Cyanoliseus patagonus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Делимичне селице. Ван сезоне гнежђења живе у јатима која чини до 40 чланова. Гнезде се у колонијама, од децембра до марта. Женка полаже 2-4 јаја, на којима лежи 24-26 дана. Оба родитеља се брину о младима, који се осамостале после два месеца.

Папагај еклектус

Eclectus roratus

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у паровима или малим јатима. Одмађују се на дрвећу. Снажна крила омогућавају им стабилан, мада не нарочито брз лет, уз повремено једрење. Насељавају пределе до 1700 метара надморске висине. Гнезде се од септембра до децембра. Женка полаже два бела јаја, на којима лежи до четири недеље. Мужјак јој доноси храну. Младунци остају у гнезду два месеца, а потпуно се одвајају од родитеља тек пред следеће гнездење.

- Мужјаци су зелени а женке црвени, па су их научници веома дуго, грешком, сматрали различитим врстама.

Породица: Psittacidae
Распрострањеност: Нова Гвинеја, Индонезија, Соломонска острва, североисток Аустралије
Станиште: низијске шуме, саване, еукалиптове шуме
Животни век: преко 15 година
CITES: Appendix II

Црвенокљуни лабуд

Cygnus olor

- Ово је најкрупнија европска птица која лети. Мужјак може достићи тежину од 20 килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Станарице. Живе у групи, осим у сезони парења. Пар који се гнезди, неустрашиво брани своју територију. Мужјак и женка остају заједно целог живота и сваке године граде гнездо на истој територији. Гнезде се једанпут годишње, од марта до јуна. Женка полаже 5-8 јаја, на којима лежи око пет недеља. За то време мужјак стражари. Оба родитеља се брину о младима, који се осамостале 120-150 дана по излегању.

Породица: Anatidae
Распрострањеност: централни и западни делови Европе, Закавказје, североисток Кине, источни део Монголије
Станиште: плитке стајаће воде, речна ушћа
Животни век: у дивљини до 20 година, у вештачким условима преко 50

- Лабудови су врсни летачи и пливачи, али су спори и неспретни на конзу.

Црни лабуд

Cygne atratus

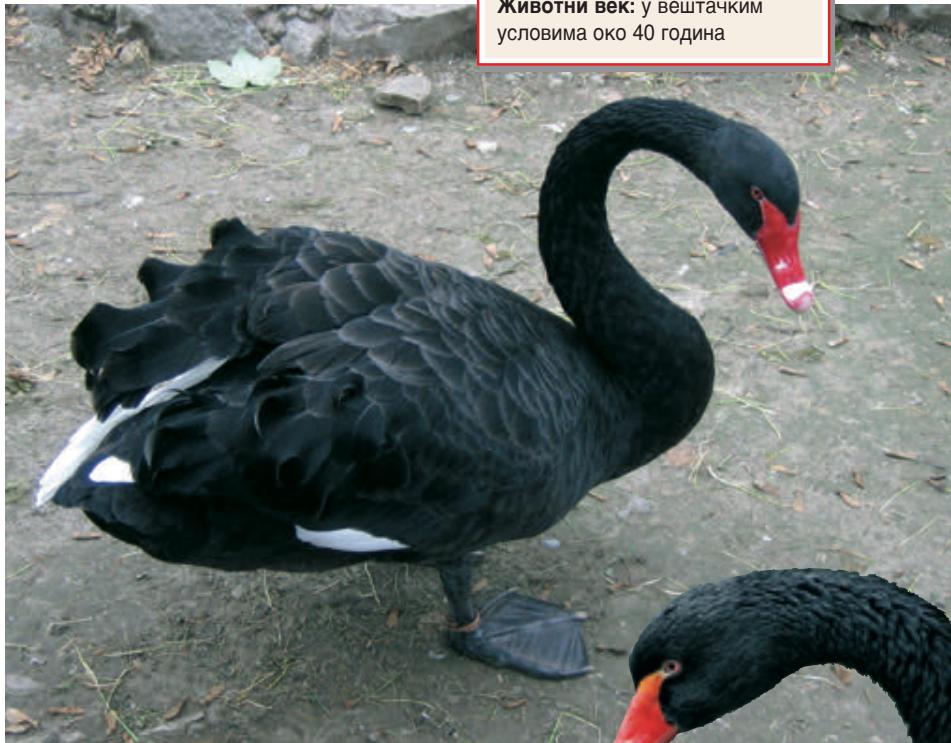

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у групама. Хране се углавном у сумрак. Нису много везани за одређену територију. Пар остаје заједно до краја живота. Гнезде се у јуну или јулу, у колонијама. Мужјак и женка заједно граде гнездо у облику брежуљка, од траве и трске, на обали. Женка полаже 4-10 јаја, на којима оба родитеља, на смену, леже 5-6 недеља. Прву годину живота млади проводе уз родитеље.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: Аустралија,

Нови Зеланд, Тасманија

Станиште: мочваре, језера, реке

Животни век: у вештачким
условима око 40 година

- По излегању
лабудићи су
светлосиви. Током
одрастања њихово
перје постепено
постаје црно.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Црноврати лабуд

Cygne melancoryphus

ФОТО: ДРАГАН БОСНИЋ

Веома су дружелубни, осим у време парења (тада умеју да буду крајње агресивни). Када на Јужној хемисфери наступи зима, миграју у Бразил и Парагвај. Гнезда праве од опалог перја, гранчица и лишћа. Женка полаже 4-6 јаја. О гнезду и о младима се брину оба родитеља.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: југ Јужне
Америке

Станиште: реке, језера, баре,
мочваре

Животни век: до 20 година

CITES: Appendix II

Хавајска гуска

Branta sandwicensis

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: Хавајска острва

Станиште: стеновито тло вулканског порекла, травнате области

Животни век: око 20 година
CITES: Appendix I

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Живе у јатима. У сезони размножавања формирају парове. Сваки пар брани сопствену територију. Гнезде се од новембра до јануара. Женка полаже 3-6 јаја и на њима лежи око месец дана. Мужјак стражари у близини. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају након дванаест недеља.

- Ове гуске су биле на прагу истребљења. Остале су само захваљујући размножавању у зоо-вртовима.

- За хавајску гуску постоји још један назив: нене.

Мала канадска гуска

Branta canadensis minima

- Женка понекад сама, без помоћи мужјака, сагради гнездо.

Селице. Живе у великим јатима. Скупљају се на подручјима где хране има доволично током већег дела године. Гнезде се једанпут годишње, у априлу или мају, и у то време остају на изабраној територији. Женка полаже 2-9 јаја, на којима лежи до 30 дана. Мужјак за то време стражари. Млади су покретни одмах по излегању, а осамостале се после два месеца.

Породица: *Anatidae*

Распрострањеност: Северна Америка, источни део Азије, север Европе

Станиште: речна ушћа, језера, мочваре, тундре

Животни век: у дивљини до 24 године, у вештачким условима до 42
CITES: Appendix I

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Црвеноврата гуска

Branta ruficollis

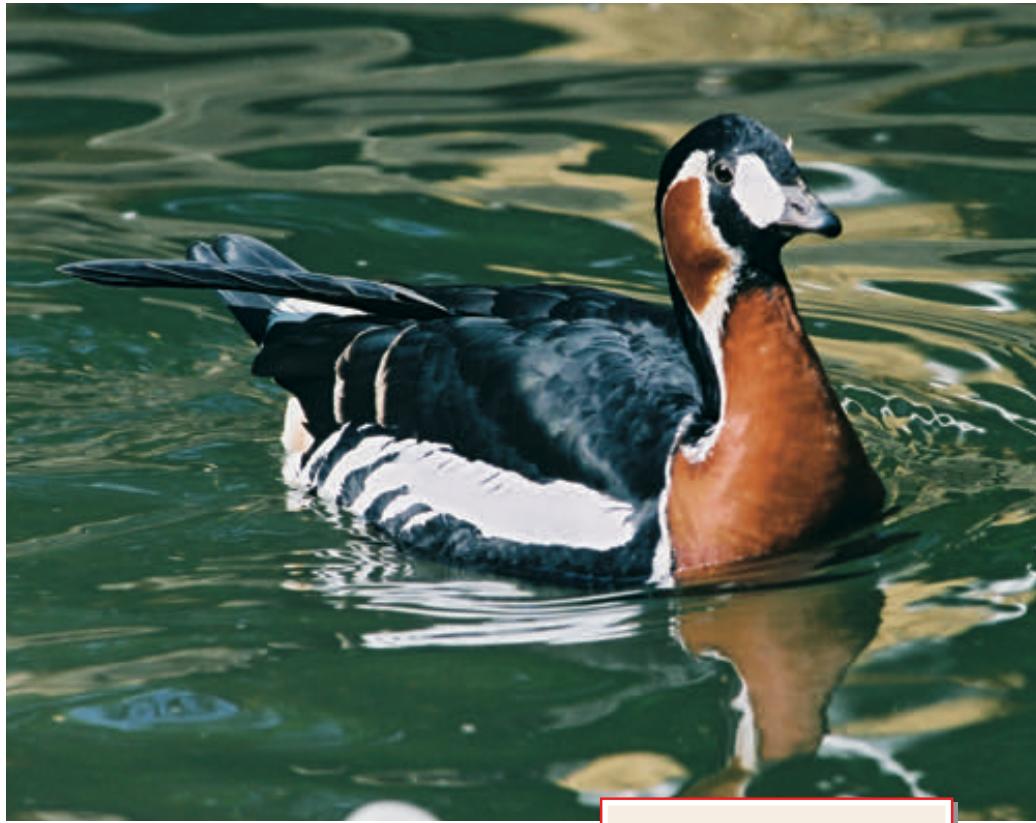

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Селице. Живе у великим јатима. Гнезде се током јуна, једанпут годишње. Женка полаже 5-9 јаја и на њима лежи 23-25 дана. Уколико су приморане да се удаље од гнезда, јаја покривају паперјем и травом. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају после месец дана.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: од севера Сибира до Црног мора, Грчка, Турска

Станиште: тундре, мочваре, баре, обале река, језера и мора

Животни век: око 20 година

CITES: Appendix II

- Гнезда често праве у близини обитавалишта сивог сокола, пошто се он супротставља могућим нападачима.

Кокошаста гуска

Cereopsis novaehollandiae

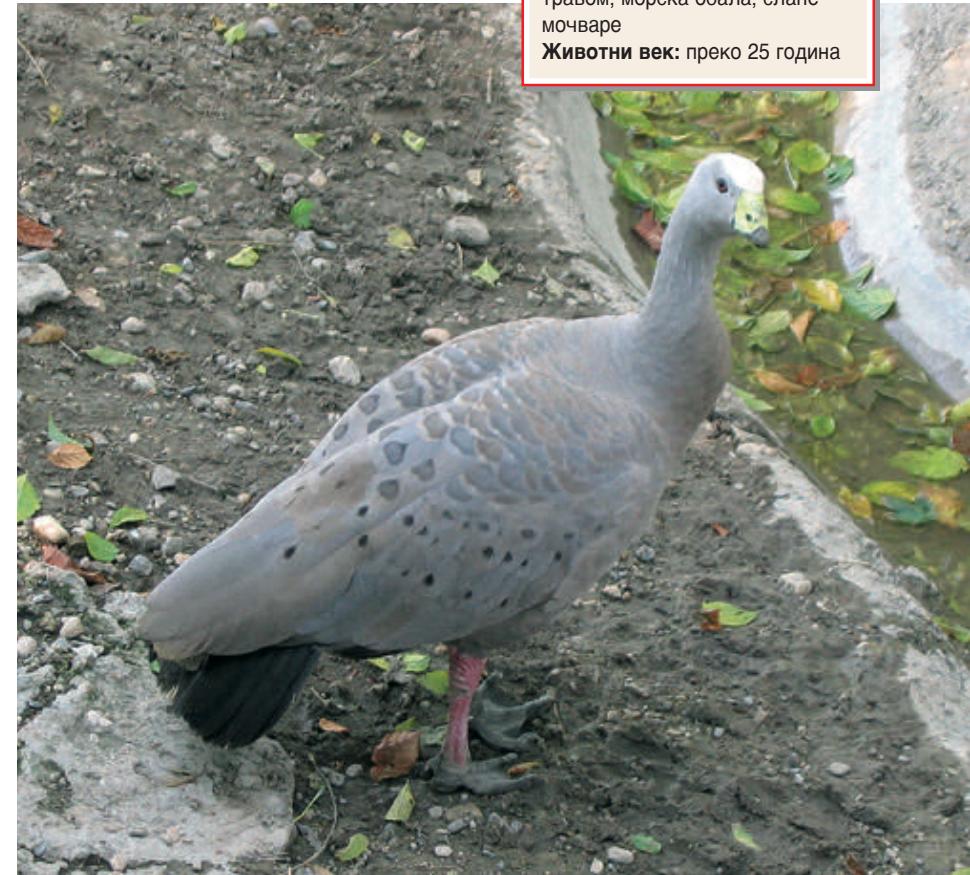

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Станарице. Живе у великим јатима, а у време размножавања формирају парове. У потрагу за храном најчешће одлазе у праскозорје, а у склониште се враћају после заласка сунца. Гнезде се током маја и јуна. Женка полаже 3-6 јаја и на њима лежи око пет недеља. Оба родитеља се брину о младима, који потпуно оперјају два и по месеца по излегању.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: југ Аустралије, Тасманија

Станиште: области обрасле травом, морска обала, слане мочваре

Животни век: преко 25 година

Андска гуска

Chloephaga melanoptera

- Живе скоро искључиво на тлу. У воду улазе само ако се нађу у опасности.

Живе у јатима, а период у коме се гнезде проводе у паровима. Насељавају пределе до 3300 метара надморске висине. Активне су током дана. Женка полаже 6-10 јаја и на њима лежи око месец дана. Мужјак за то време стражари. Оба родитеља одгајају младе, који потпуно оперјају са 90 дана.

Породица: Anatidae
Распрострањеност: централни део Перуа, Аргентина
Станиште: влажно земљиште окружено травом, пашњаци
Животни век: преко 20 година

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Магеланова гуска

Chloephaga picta

Породица: Anatidae

Распрострањеност:

Фолкландска острва, централни део Аргентине

Станиште: области обрасле травом, обалске мочваре

Животни век: преко 20 година

Селице. Живе у великим јатима. Скупљају се на местима на којима током већег дела године налазе довољно хране. У сезони размножавања формирају парове и сваки пар брани своју територију. Гнезде се једанпут годишње, у априлу или мају. Женка полаже 4-6 јаја, на којима лежи до месец дана. Мужјак за то време стражари. Млади се осамостале два месеца по излегању.

- Мужјацима је перје на глави и грудима бело, а код женки је кестењасте боје.

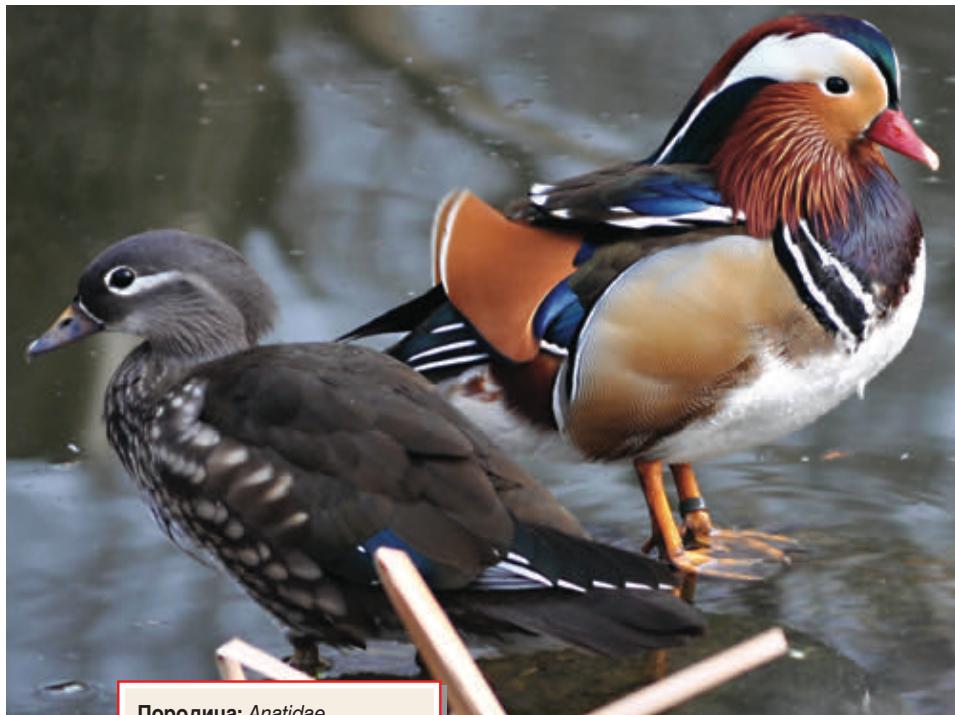
ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Патка мандаринка

Aix galericulata

- Иако су мандаринке познате по томе што често мењају партнere, Кинези су некада имали обичај да приликом венчања младенцима поклоне пар ових птица.

Породица: Anatidae

Распрострањеност: крајњи исток Азије, југоисток Сибира

Станиште: језера, мочваре, острва

Животни век: у дивљини 5-6 година, у вештачким условима до 15

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Делимичне селице. Живе у јатима, осим у сезони размножавања. Током миграција прелете и до 800 километара дневно. Гнезде се од априла до јуна. Женка, у дупљи дрвета, полаже 9-12 јаја. На њима лежи око месец дана и затим сама одгаја младе, који оперјају после 45 дана.

Патка каролинка

Aix sponsa

Породица: Anatidae

Распрострањеност: већи део САД, југ Канаде, Куба

Станиште: језера, баре, мочваре, листопадне шуме, острва

Животни век: у вештачким условима 10-15 година

Делимичне селице. Живе у јатима, а сезону гнежђења проводе у паровима. Радо бораве на дрвећу. Хране се на тлу и у води. Гнезде се од краја октобра до фебруара. У дупљи дрвета женка полаже 6-8 јаја, на којима лежи до месец дана. Млади потпуно оперјају два месеца по излегању.

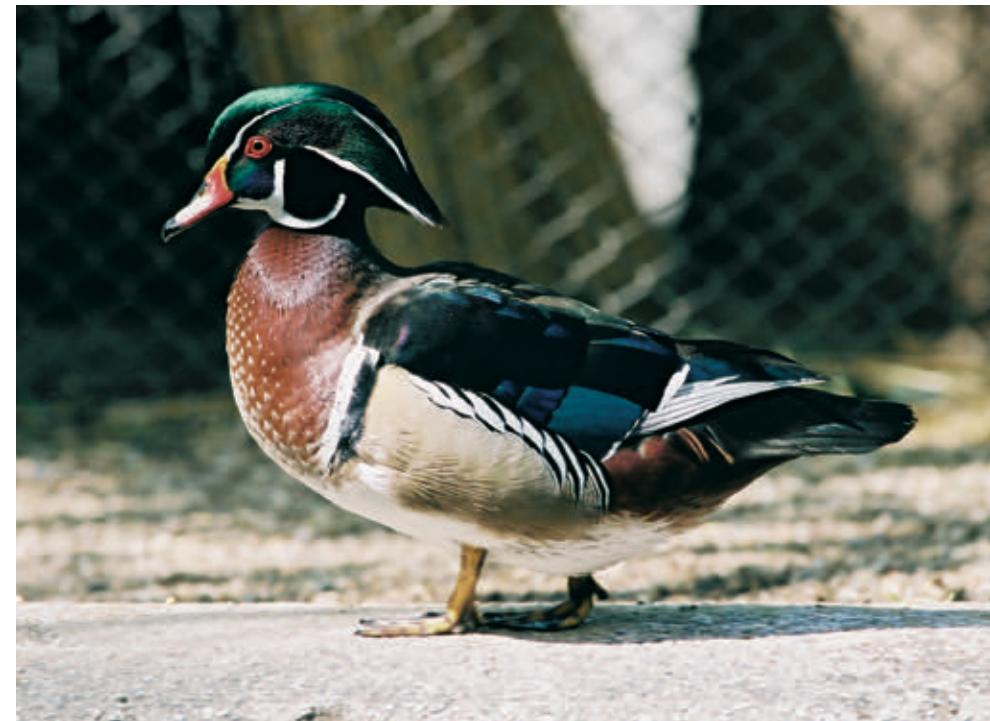

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Утва златокрила

Tadorna ferruginea

Породица: Anatidae

Распрострањеност: Европа, централни и јужни део Азије, север Африке, Етиопија

Станиште: плитка језера, баре, мочваре

Животни век: до 15 година

- Неки парови бране своју територију током целе године.

Делимичне селице. Живе у јатима, а у сезони размножавања формирају парове који бране своју територију. Мужјак и женка остају заједно током читавог живота. Гнезде се једанпут годишње. Женка полаже 8-16 јаја, на којима лежи око месец дана. Млади се осамостале два месеца након излегања.

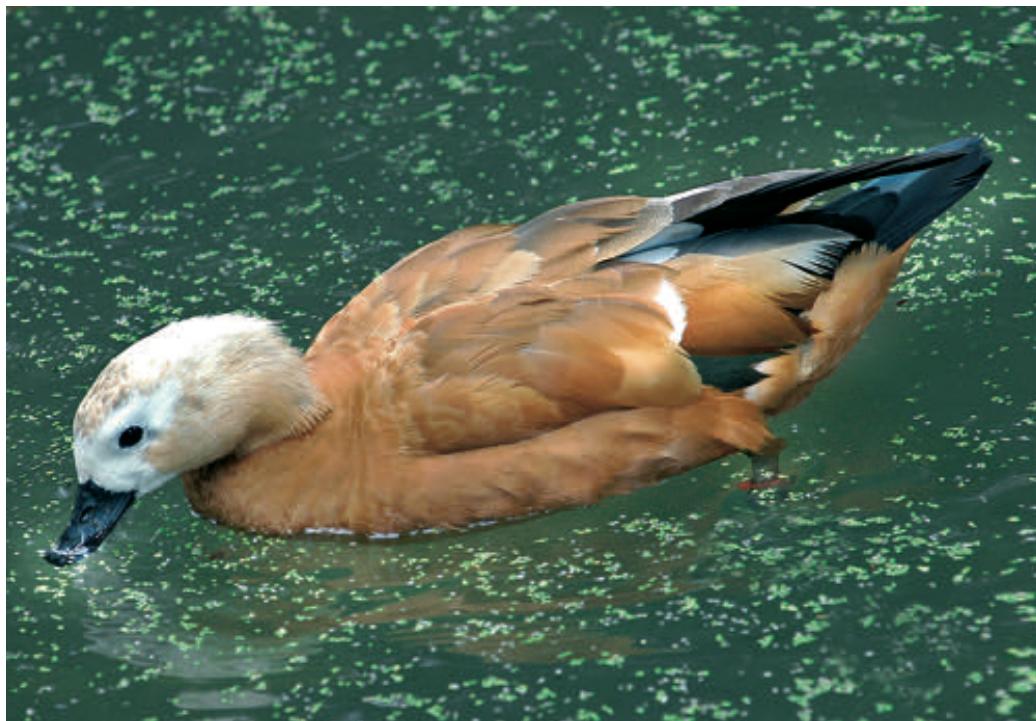

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Хималајски монал

Lophophorus impejanus

Породица: Phasianidae

Распрострањеност: јужна страна Хималаја

Станиште: шуме, предели са ниском вегетацијом, планинске висоравни

Животни век: око 15 година

CITES: Appendix I

Станице. Бораве на надморским висинама од 2000-4500 метара. Зими се спуштају у ниже пределе, где се окупљају у групице од по неколико чланова, а лети се раштркају. Активни су ујутру и увече. Гнезде се на тлу, од краја априла до почетка јула. Женка полаже 4-8 јаја, на којима лежи до 28 дана.

- Мужјаци фазана су најчешће јарких боја, док су женке углавном неупадљивог колорита.

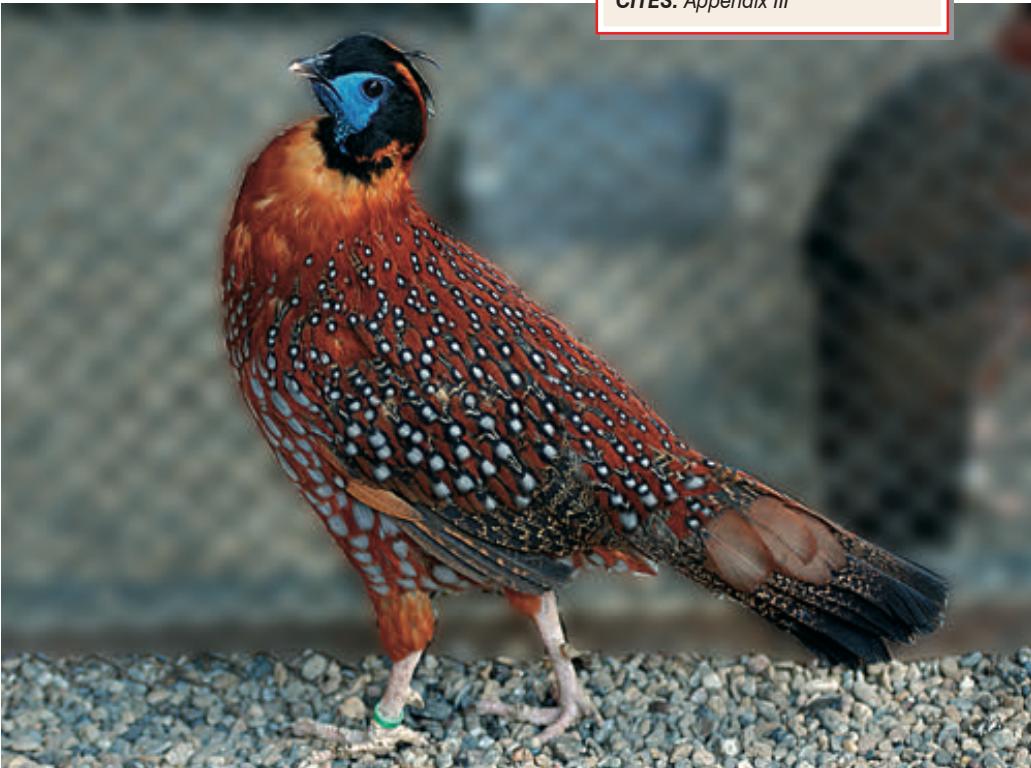
ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Теминцки трагопан

Tragopan temminckii

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Живе у паровима. Активни су током дана. Гнезде се од априла до јула, два пута годишње. Женка полаже 2-6 јаја. Инкубација траје 25-28 дана. Оба родитеља учествују у гађењу младих.

- За разлику од осталих фазана, трагопани радије праве гнездо на дрвету него на тлу.

Породица: Phasianidae
Распрострањеност: централни део Азије
Станиште: густе шуме близу снежних предела
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix III

Плави ушати фазан

Crossoptilon auritum

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Породица: Phasianidae
Распрострањеност: централни део Кине
Станиште: мешовите шуме, планински предели са ниском вегетацијом
Животни век: око 15 година

Станарице. Најчешће живе у групама које броје 10-30 чланова, а у оквиру њих понекад формирају сталне парове. Бораве на надморским висинама од 2500-4000 метара. Гнезде се једанпут годишње, од априла до јуна. Женка најчешће полаже 5-8 јаја, на којима лежи 24-28 дана.

Морка стрвинарка

Acryllium vulturinum

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у малим групама. Само се око појилишта могу видети огромна јата. Насељавају пределе до 2700 метара надморске висине. Бежећи од опасности углавном трче, иако могу да лете. У сезони гнежђења формирају парове. Женка полаже 6-15 јаја.

Инкубација траје око 30 дана.

Породица: Numididae
Распрострањеност: источни део Африке (Сомалија, Етиопија, Кенија)
Станиште: степе, приморски предели, ивице шума
Животни век: око 15 година

Викторијин крунасти голуб

Goura victoria

• Ово је највећа од свих врста голубова.

Станарице. Живе у јату. Активни су ујутру и поподне. Углавном бораве на тлу, ходају полако и једу опало воће. Лете тешко и споро, чак и кад су у опасности. Пар остаје заједно током читавог живота. Мужjak бира место и прави гнездо. Женка полаже једно јаје на коме оба родитеља, смењујући се, леже четири недеље. Млади се рађају без перја, беспомоћни су и опстају захваљујући интензивној родитељској нези. Оперјају са четири недеље, а осамостале се са 12-13 недеља.

Породица: Columbidae
Распрострањеност: североисток Нове Гвинеје
Станиште: тропске кишне шуме, области покривене жбуњем
Животни век: око 15 година
CITES: Appendix II

ФОТО: МАРТИН ЦАНДИР

Црноћуби турако

Tauraco hartlaubi

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Станарице. Живе у паровима. Мужјаци се при удварању шептуре пред женкама и доносе им храну. Брзо трче и спретно се веру по дрвећу, захваљујући карактеристичном распореду прстију. Гнезде се два пута годишње, од априла до јануара. Женка полаже два јаја. Инкубација траје 16-20 дана. Млади су по излегању беспомоћни па у гнезду остају око месец дана.

Породица: Musophagidae
Распрострањеност: Кенија,
Танзанија, Уганда
Станиште: прашуме, шуме,
брдовити предели, паркови, баште
Животни век: у вештачким
условима преко 20 година
CITES: Appendix II

ГМИЗАВЦИ

Зелена анаконда

Eunectes murinus

- Анаконда дужине шест метара тежа је од питона дугог десет метара.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Највеће змије на свету. Живе усамљенички или у мањим групама. Активне су ноћу. Добри су пливачи. Плен убијају стезањем. Упркос великим апетиту, у стању су да преживе дуге периоде без хране. Ако станиште пресуши, закопавају се у муљ и падају у хибернацију. Након гравидитета који, у зависности од температуре, траје шест или више месеци, женка рађа 20-40 младих. Већ после неколико сати, новорођенчад сама улазе у воду и способна су да се брину о себи.

• Ове змије расту до краја живота. Зна се за примерке дуже од десет метара и теже од двеста педесет килограма. Постоје непроверене приче о анакондама дугим четрдесетак метара.

Породица: *Boidae*

Распрострањеност: тропски предели Јужне Америке, сливови река Амазон и Ориноко

Станиште: тропске шуме, спори речни токови, мочваре, баре

Животни век: у дивљини око 10 година, у вештачким условима до 30

CITES: Appendix II

Змијски цар

Boa constrictor

Породица: *Boidae*

Распрострањеност: Средња и Јужна Америка

Станиште: кишне шуме

Животни век: до 30 година

CITES: Appendix II

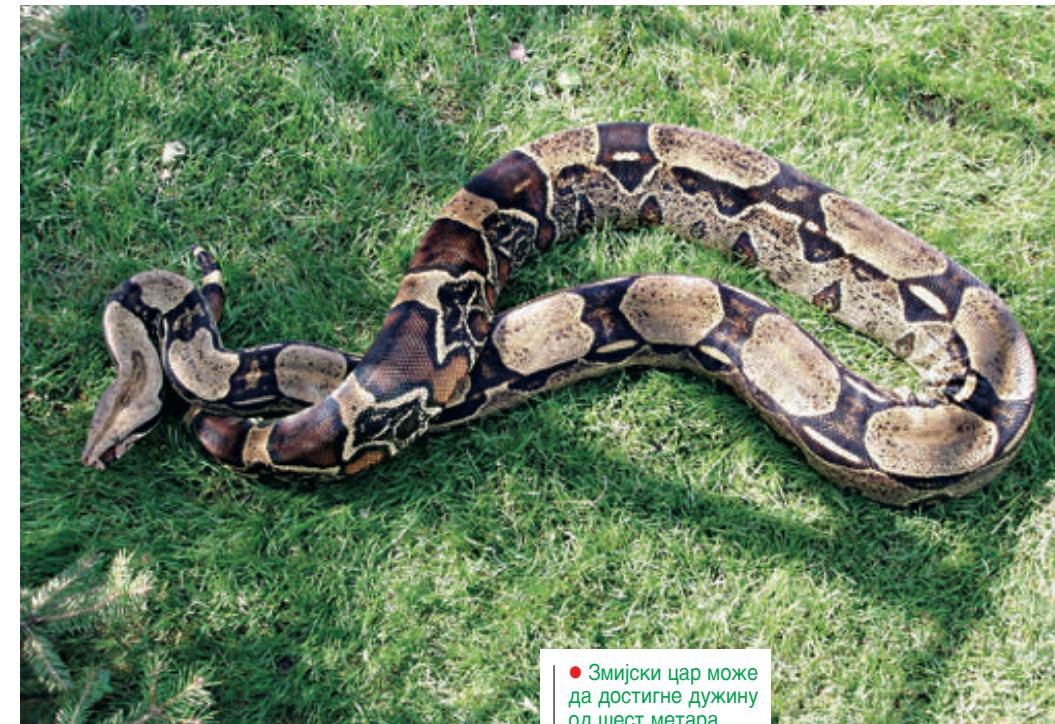
Живе усамљенички, изузев у сезони

парења. Најчешће лове у сумрак и ноћу,

али се дешава да плен потраже и током дана. У топлијим пределима Јужне Америке ови удави су активни преко целе године, док у хладнијим крајевима, као што су, на пример, Перу и Аргентина, проводе дуже периоде склупчани у напуштеним пребивалиштима неких других животиња.

Женка 5-7 месеци након успешног парења рађа 20-60 младих.

- Младе змије ове врсте веома су активне и радо се пењу на дрвеће, док одрасле више времена проводе на тлу.

- Змијски цар може да достигне дужину од шест метара.

Дугина ћоа

Epicrates cenchria

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Иако су, попут већине змија, одлични пливачи, бое избегавају улазак у воду колико год им је то могуће.

Ови удави су углавном активни ноћу. Добро се пењу по дрвећу и стенама. Хране се мањим глодарима и птицама, које убијају стезањем. Женка рађа тридесетак младих.

Породица: Boidae
Распрострањеност: Средња и Јужна Америка
Станиште: влажни терени покривени травом и лишћем, обале река и језера
Животни век: у вештачким условима до 25 година

Бурмански питон

Python molurus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Под водом могу остати и до пола сата.

Породица: Boidae
Распрострањеност: јужни део Азије: Пакистан, Индија, Шри Ланка, југ Кине
Станиште: мочварне шуме, каменити предели близу воде
Животни век: до 40 година
CITES: Appendix II

Ноћне животиње, склоне усамљеничком животу. Преко дана уживају на сунцу или се скривају у пећинама, а ноћ проводе на дрвећу или у води, вребајући плен који убијају стезањем. Женка, у зависности од старости и здравственог стања, полаже 60-100 јаја, која греје и штити телом. Током инкубације, у трајању 60-80 дана, најчешће само пије воду.

- Ови питони могу бити дуги до седам и по метара и тешки до сто педесет килограма.

- У вештачким условима одгајени су и албино примерци, познати као златни питони.

Краљевска змија

Lampropeltis getula

- Постоји десетак подврста краљевских змија.

Живе усамљенички. Спадају међу удаве који су активни и дању и ноћу. У хладнијим пределима падају у зимски сан. Женка снесе 12-25 јаја у шупљини коју направи под земљом, или под корењем трулог пања. Млади су по излегању дуги тридесетак центиметара, а када одрасту, досежу дужину од два метра.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Colubridae
Распрострањеност: јужни делови Северне Америке, север Мексика
Станиште: прерије, полупустине, мочваре
Животни век: у вештачким условима до 25 година

- Ови удави су отпорни на јед отровница. Њима се и хране.

Тајванска лепотица

Elaphe taeniura friesi

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Colubridae
Распрострањеност: југоисток Азије, укључујући Суматру и Борнео
Станиште: травнате површине, џунгле, пећине и камењари у близини река
Животни век: у вештачким условима до 25 година

- Тајванска лепотица је веома омиљена међу одгајачима змија, јер веома добро подноси вештачке услове живота и лако се припитомљава.

Ове змије су одлични ловци. Пењу се по дрвећу и по стенама. Активне су и дању и ноћу. Женка полаже 9-20 јаја чија инкубација траје око два месеца. Млади веома брзо расту и пуну зрелост достижу када наврше 18 месеци.

Западна дијамантска звечарка

Crotalus atrox

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Опасне отровнице. Њихов ујед је смртоносан по животиње и људе. Назив су добиле по карактеристичном упозоравајућем звекању које производе помоћу рожнатих израштаја на крају репа. Током лета дан проводе у мировању, да би са првим сумраком кренуле у лов. Живе усамљенички, али се током хладних периода окупљају у групе, које чини до тридесет змија, и скривене у тунелима под земљом или пукотинама у стенама, падају у брумацију. Паре се у пролеће. Након гравидитета, који траје око пет месеци, женка рађа до 25 младих.

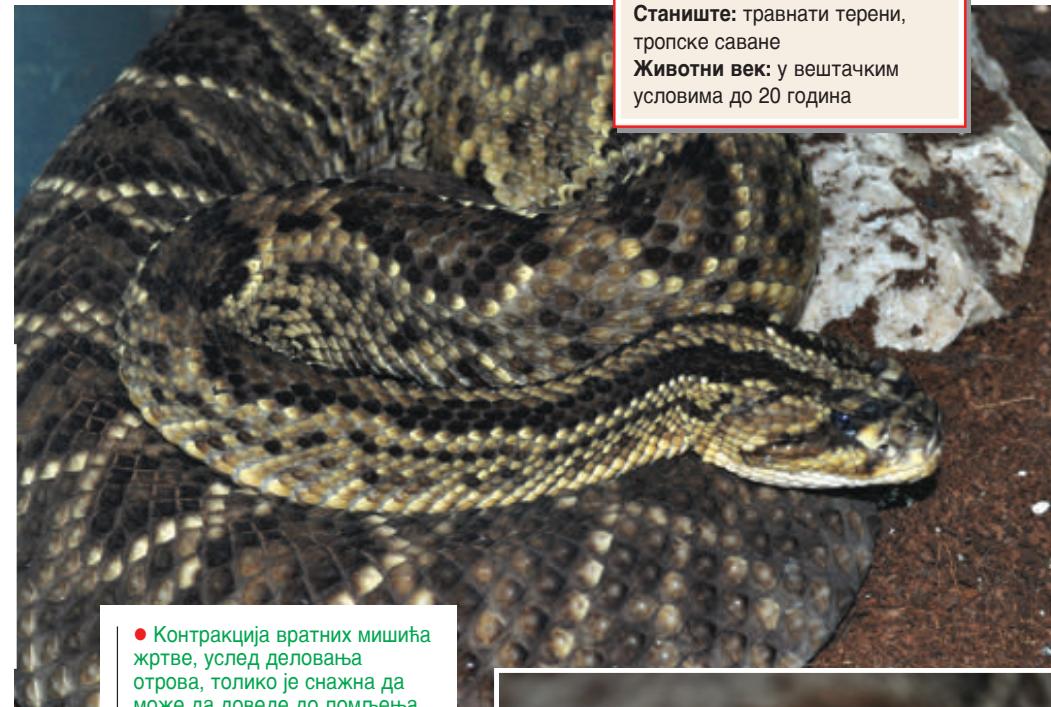
Породица: Viperidae
Распрострањеност: југозапад САД - од Калифорније до Арканзаса, северни део Мексика
Станиште: полупустине и пустиње, травнате области
Животни век: до 20 година

● Одмах по рођењу, ове змије немају звечку. Она се формира касније, од лабавих, међусобно повезаних, прстенова тврде коже, преостале после пресвлачења.

Тропска звечарка

Crotalus durissus

● Контракција вратних мишића жртве, услед деловања отрова, толико је снажна да може да доведе до ломљења вратних пршљенова. Зато име ове врсте змија на језику Маја значи „вратоломка“.

Опасне отровнице. Њихов ујед изазива парализу огромног броја мишића, и привремено, па чак и трајно, слепило. Активне су претежно ноћу. Веома мало се крећу, а плен чекају у заседи. Женка рађа дводесетак живих потомака.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Viperidae

Распрострањеност: већи део Јужне Америке (изузев Чилеа и Еквадора)

Станиште: травнати терени, тропске саване

Животни век: у вештачким условима до 20 година

Шумска звечарка

Crotalus horridus

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: Viperidae
Распрострањеност: исток Сједињених Америчких Држава
Станиште: листопадне шуме, каменјари
Животни век: у вештачким условима преко 20 година

Опасне отровнице, чији је ујед смртоносан по животиње и људе. Током лета, гравидне женке се радо сунчају на отвореним каменитим просторима, док се остале женке, као и мужјаци, задржавају у хладовини дрвећа. Женка рађа дводесетак потомака.

● Иако је мање агресивна од других звечарки, ова змија, због своје величине, дужине очњака и количине отрова који убризгава у тело жртве, спада у најопасније северноамеричке отровнице.

Сахарска випера

Cerastes vipera

Породица: Viperidae
Распрострањеност: Сахара
Станиште: пустинја
Животни век: око 17 година

- Када се узнемири, ова змија се склупча и, трљајући крљушт о крљушт, производи карактеристичан резак звук.

ФОТО: БРАНКО СТЕВАНОВИЋ

Афричка випера

Bitis arietans

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Отровнице, које су углавном активне ноћу. Одлични су пењачи и пливачи. Најчешће лове тако што плен чекају у заседи и нападају га изузетно великом брзином - у том погледу, афричка випера спада у најбрже змије на свету. Женка рађа до 80 младих (светски рекорд држи випера из једног зоо врта у Чешкој - 156 потомака).

Породица: Viperidae
Распрострањеност: Африка
Станиште: скоро све врсте терена, изузимајући пустинje и тропске шуме
Животни век: у вештачким условима преко 20 година

- Највећи број људи који у Африци умру од змијског једа, настрађа управо од отрова ових змија.

Зарадноафричка габонска випера

Bitis gabonica rhinoceros

Отровнице, активне углавном ноћу. Мало и споро се крећу, а плен чекају у заседи. За разлику од многих других отровница, нису јако агресивне, па се чак дешава и да не једу човека са којим дођу у непосредан контакт. Њихов отров не спада у најјаче змијске отрове али, с обзиром на количину коју ове змије убризгавају у тело жртве, јед је по човека најчешће смртоносан. До открића Америке и Аустралије, западноафричка габонска випера је сматрана најсмртоноснијом отровницом на свету. Женка рађа 50-60 младих, дугих око 30 центиметара.

- Ово је најмасивнија отровница.

- Има најдуже очњаке међу отровницама - могу да буду дуги шест центиметара.

Породица: Viperidae
Распрострањеност: централни и западни део Африке
Станиште: кишне шуме
Животни век: у вештачким условима преко 20 година

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

Поскок

Vipera ammodytes

Породица: Viperidae

Распрострањеност: југ и југоисток Европе, југозапад Азије

Станиште: планински масиви, сува, каменита подручја обрасла грмљем, ливаде, шуме

Животни век: око 15 година

• Ово су најопасније змије које живе у нашим крајевима. Њихов отров је смртоносан по људе.

• Има их и на надморској висини од 2500 метара.

Бакроглавка

Agkistrodon contortrix

• Недавно је откривено да отров ових змија садржи протеин contortrostatin, који уништава ћелије рака и спречава њихово ширење на здраво ткиво, тако да се испитује могућност његове употребе за справљање одговарајућих лекова.

• Јамичарке су добиле назив по „јамицама“ у којима се налазе терморецептори помоћу којих ове змије могу да региструју и најмање промене температуре околине. Јамице су смештене близу носних отвора

Породица: Viperidae

Распрострањеност: Северна Америка

Станиште: приобаље река и језера, мочваре, шуме

Животни век: у вештачким условима до 20 година

Отровнице. Понашање им у великој мери зависи од климатских услова: лети су активније ноћу, а зими дању. Као и друге „јамичарке“ (у које спадају и звечарке), мало се крећу и плен углавном чекају у заседи. Њихов јујед је по човека мање опасан од јуједа других северноамеричких отровница. Женка рађа до 20 младих.

Монокл кобра

Naja kaouthia

- За ову кобру, која свој назив дугује карактеристичној шари на потиљку, само мунгос представља опасност у дивљини - једино је он у стању да брзо зграби кобру за врат и притом избегне њен ујед.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Отровнице. Активне су углавном дању. Женка полаже 25-40 јаја. Инкубација траје око 2 месеца. Млади су активни одмах по излегању и у стању су да задају смртоносан ујед. Пуну зрелост досежу кад наврше две године.

Зелена игуана

Iguana iguana

- Породица:** Iguanidae
Распрострањеност: Средња Америка, Кариби, већи део Јужне Америке
Станиште: тропске кишне шуме, околина река и потока
Животни век: до 15 година
CITES: Appendix II

Живе усамљенички или у мањим групама. Активне су дању. Захваљујући светлозеленој боји тела, успешно се прикривају у крошњама дрвећа. Одрасле игуане су билоједи али се младунци хране и ситним бескичмењацима. Женка једанпут годишње полаже 25-60 јаја у рупу, начињену у земљи или песку, коју потом затрпа и маскира. Инкубација траје три месеца. Могу достићи дужину од два метра и тежину од четири килограма.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

- Иако се налазе на листи угрожених врста, зеленим игуанама прети опасност од изловљавања због укусног меса и јаја. Хватају их и ловокрадице и продају као кућне љубимце

Белогрли варан

Varanus albigularis

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

● У Уганди је
раширио
веровање да
квр ових
животиња
лечи од сиде.

Најкрупнији су међу афричким гуштерима, а други по дужини (нилски варани су дужи, али и лакши од белогрлих). Копају рупе у земљи и крију се испод камења. Често присвајају јаме које су ископале друге животиње. Брзо се крећу и добри су пењачи. Имају веома јак угриз. У лову, као и у међусобној борби, користе се репом којим задају снажне ударце. Женка полаже 20-60 јаја. Инкубација траје 116-180 дана.

Нилски варан

Varanus niloticus

- Међу љубитељима гуштера, варани спадају у најомиљеније врсте, иако су крајње непогодни за гајење у кућним условима: знају да буду веома агресивни, како према другим животињама тако и према људима. Ујед им је отрован.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Породица: *Varanidae*
Распрострањеност: већи део Африке
(готово све области богате водом и вегетацијом)
Станиште: саване, шуме, обале река и језера
Животни век: у вештачким условима преко 10 година

Радо се сунчају на деблима и стенама. Веома су снажни и у стању су да се брзо крећу и пењу, спретно се служећи канџама и репом. Женка полаже 20-60 јаја. Инкубација траје до 100 дана.

Бодљорепа агама

Uromastyx acanthinura

Породица: *Agamidae*

Распрострањеност: север Африке

Станиште: суво и песковито тло

Животни век: у вештачким условима до 10 година

- Боја тела ових гуштера зависи од температуре околине. Током хладних периода, када хиберирају, агаме су углавном сиве или светлосмеђе, а током топлих периода, услед повећане телесне активности, боја им се мења у црвену, наранџасту, жуту или зелену.

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Нилски крокодил

Crocodylus niloticus

- Нилски крокодили могу да буду дужи од шест и по метара.

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Агаме копају дубоке рупе у земљи, при чему се користе снажним канџама и зубима. Својим окlopљеним репом затварају улаз, а тело надувавају да би се чвршће углавиле. Реп користе и у одбрани од уљеза. Женка полаже 20-30 јаја, најмање два пута годишње. Млади се излегу после 90-120 дана, а полну зрелост достижу са навршеном трећом годином.

Живе појединачно или у невеликим групама. Добри су ловци. Тихо се прикраду плену, зграбе га и одвуку у воду. Бране своју територију од уљеза, посебно у време парења. Женка полаже 25-95 јаја у дубоке јаме и затрпава их песком. Инкубација траје до 100 дана, након чега мајка отвара гнездо и у устима преноси младе до воде.

Породица: *Crocodylidae*

Распрострањеност: Африка, изузев хладнијих и безводних области

Станиште: језера, реке, мочваре, велике баре

Животни век: 70-100 година

CITES: Appendix I

- Од свих гмизаваца, крокодили су генетски најближи птицама.

Амерички алигатор

Alligator mississippiensis

Живе сами, понекад и у групи. У стању су да одвуку у воду, и удаве, чак и јелена или краву. Копају јаме, некад веома дубоке, које користе као склоништа. Паре се у априлу и мају. Женка у гнездо на обали полаже 25-60 јаја, која покрива гранчицама и лишћем, правећи хумку до метар високу. Млади се развијају захваљујући топлоти насталој труљењем лишћа којим је мајка обложила гнездо. Инкубација траје 60-90 дана.

● Најстарији становник Београдског зоо-врта је амерички алигатор Муја, који се ту налази од оснивања Врта, што значи да сада има више од 75 година.

Породица: Alligatoridae
Распрострањеност: југоисточни део САД
Станиште: језера, реке, баре, мочваре
Животни век: преко 50 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Леопард корњача

Geochelone pardalis

● Рекордни примерак ове врсте био је тежак 47 килограма и имао је окlop дужи од 67 центиметара.

● Опасно је хранити их производима од меса јер то доводи до поремећаја у развоју и појаве разних болести.

Породица: Testudinidae
Распрострањеност: централни и источни део Африке
Станиште: пустине, полупустине, саване
Животни век: до 150 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

Шумска корњача

Testudo hermanni

Породица: Testudinidae
Распрострањеност: југ Европе
Станиште: шуме, равнице, сува и
песковита подручја, виногради
Животни век: до 100 година
CITES: Appendix II

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Ове корњаче су веома активне од пролећа до јесени. У октобру, скривене под земљом и лишћем, падају у зимски сан. Буде се у марту. Крајем пролећа женка положе 4-5 јаја у рупу ископану у земљи. Младе корњаче излегу се почетком августа.

- Постоји веровање да крв ове дуговечне животиње лечи људе од најтежих болести. Због те жалосне заблуде шумским корњачама прети опасност од изловљавања.

ВОЛОНТЕРИ

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ВОЛОНТЕРИ

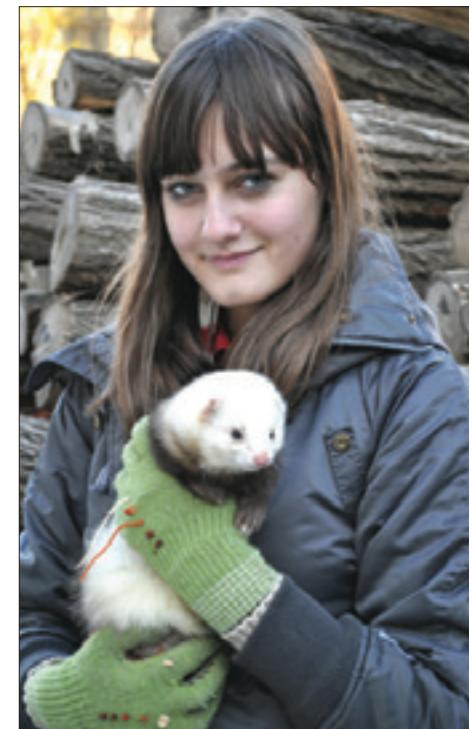

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

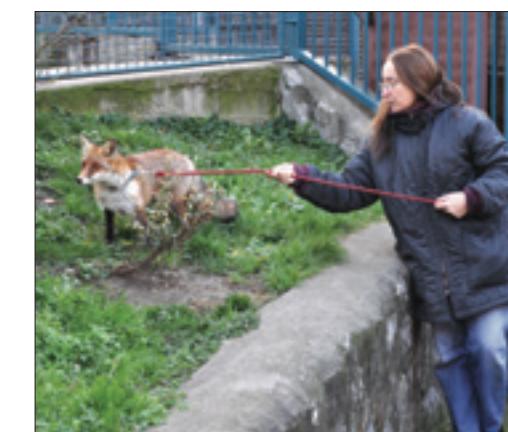

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

ВОЛОНТЕРИ

ВОЛОНТЕРИ

ФОТО: ГРАДИМИР ВИШЊИЋ

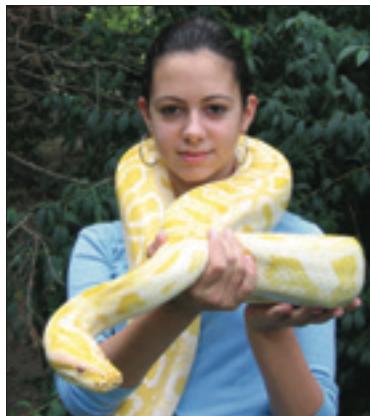

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

152

ФОТО: БОРЬЕ ЧУВРИЛО

ГАЛЕРИЈА

ГАЛЕРИЈА

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

154

ФОТО: ЈОВО МАМУЛА

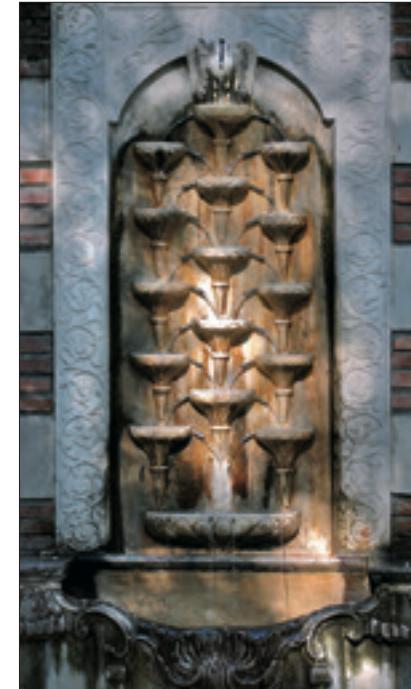

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

155

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

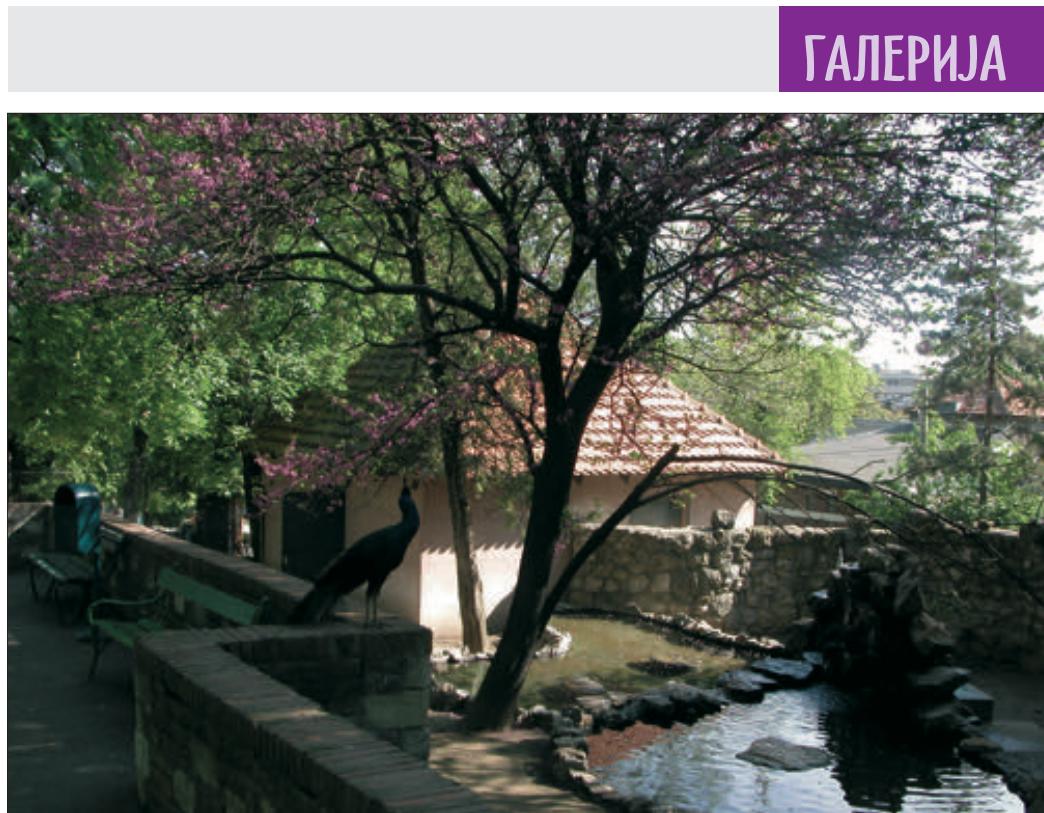
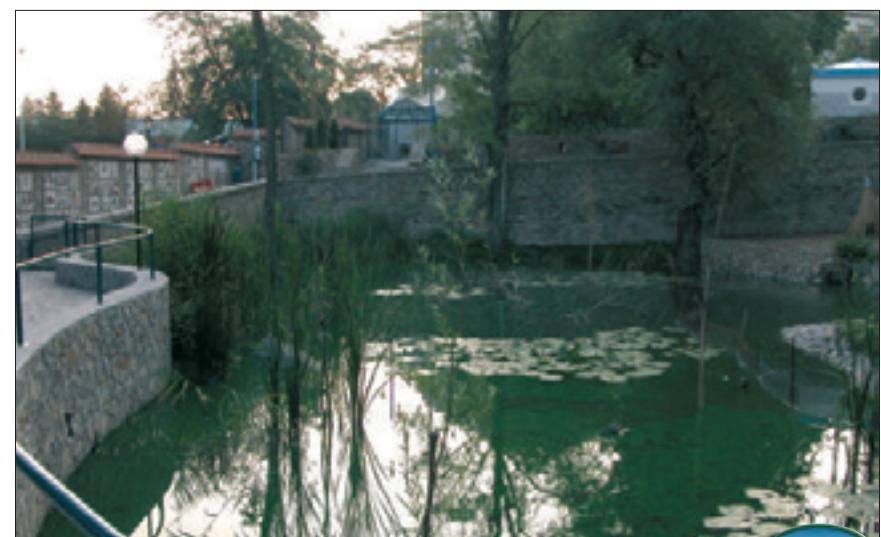

ФОТО: ВУК БОЈОВИЋ

ФОТО: ЗОРАН РАЈИЋ

Добро дошли у Врт добре наде	5
Историјат Врта	6
Спасавање угрожених врста.....	7
Сисари	9
Шимпанза (<i>Pan troglodytes</i>)	10
Орангутан (<i>Pongo pygmaeus</i>)	11
Јавански макаки (<i>Macaca fascicularis</i>)....	12
Прстенорепи лемур (<i>Lemur catta</i>)	13
Браон лемур (<i>Lemur fulvus</i>)	14
Црвени кенгур (<i>Macropus rufus</i>)	15
Бенетов валаби (<i>Macropus rufogriseus</i>)	16
Парма валаби (<i>Macropus parma</i>).....	17
Нилски коњ (<i>Hippopotamus amphibius</i>)	18
Лучка фока (<i>Phoca vitulina</i>)	20
Калибара (<i>Hydrochaeris hydrochaeris</i>).....	21
Бодљикаво прасе (<i>Hystrix cristata</i>)	22
Бели јеж (<i>Erinaceus albiventris</i>).....	23
Куна златица (<i>Martes martes</i>).....	24
Патуљаста видра (<i>Aonyx cinerea</i>).....	25
Пругасти твор (<i>Mephitis mephitis</i>).....	26
Јазавац (<i>Meles meles</i>).....	27
Амерички ракун (<i>Procyon lotor</i>)	28
Белоноси коати-мунди (<i>Nasua narica</i>).....	29
Мусанг (<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>)	30
Генета (<i>Genetta genetta</i>)	31
Меркат (<i>Suricata suricatta</i>)	32
Тибетански огриличар (<i>Selenarctos thibetanus ussuricus</i>)	33
Европски мрки медвед (<i>Ursus arctos arctos</i>).....	34
Европски сиви вук (<i>Canis lupus lupus</i>)	35
Арктички вук (<i>Canis lupus arctos</i>)	36
Сребрна лисица (<i>Vulpes vulpes fulva</i>)	37
Фенек лисица (<i>Vulpes zerda</i>)	38
Шумски рис (<i>Lynx lynx</i>)	39
Мочварни рис (<i>Felis chaus</i>).....	40
Јагуарунди (<i>Herpailurus yagouaroundi</i>)	41
Пума (<i>Felis concolor</i>)	42
Афрички леопард (<i>Panthera pardus</i>)	43
Гепард (<i>Acinonyx jubatus</i>)	44
Сибирски тигар (<i>Panthera tigris altaica</i>)	45
Птице	67
Афрички ној (<i>Struthio camelus</i>)	68
Ему (<i>Dromaius novaehollandiae</i>)	69
Двореси казуар (<i>Casuarius casuarius bicarunculatus</i>)	70
Нанду (<i>Rhea americana</i>).....	71
Андски кондор (<i>Vultur gryphus</i>)	72
Белоглави суп (<i>Gyps fulvus</i>)	73
Афрички црни лешинар (<i>Necrosytes monachus</i>)	74
Бела канја (<i>Neophron percnopterus</i>)	75
Брадан (<i>Gypaetus barbatus</i>)	76
Орао белорепан (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	77
Орао белоплећан (<i>Haliaeetus pelagicus</i>)	78
Сури орао (<i>Aquila chrysaetos</i>)	79
Степски соко (<i>Falco cherrug</i>)	80
Плава ветрушка (<i>Falco vespertinus</i>)	81
Велика ушара (<i>Bubo bubo</i>)	82
Мараабу (<i>Leptoptilos crumeniferus</i>)	83
Бела рода (<i>Ciconia ciconia</i>)	84

Црна рода (<i>Ciconia nigra</i>)	85
Велика бела чапља (<i>Casmerodus albus</i>)	86
Сива чапља (<i>Ardea cinerea</i>)	87
Бела кашикара (<i>Platalea leucorodia</i>)	88
Ружичаста кашикара (<i>Ajaia ajaja</i>)	89
Ждрал (<i>Grus grus</i>)	90
Крунасти ждрал (<i>Balearica pavonina</i>)	91
Скерпетни ибис (<i>Eudocimus ruber</i>)	92
Лидбитеров кљунорог (<i>Bucorvus leadbeateri</i>)	93
Каналокљуни тукан (<i>Ramphastos vitellinus</i>)	94
Жако (<i>Psittacus erithacus</i>)	95
Зеленокрила ара (<i>Ara chloroptera</i>)	96
Плавожута ара (<i>Ara ararauna</i>)	97
Палма какаду (<i>Probosciger aterrimus</i>)	98
Гофинов какаду (<i>Cacatua goffini</i>)	99
Белоћуби какаду (<i>Cacatua alba</i>)	100
Лидбитеров какаду (<i>Cacatua leadbeateri</i>)	101
Велики краљевски Александар (<i>Psittacula eupatria</i>)	102
Црноглави папагај (<i>Pionites melanocephala</i>)	103
Плавочели амазонац (<i>Amazona aestiva</i>)	104
Патагонац (<i>Cyanoliseus patagonus</i>)	105
Папагај еклектус (<i>Eclectus roratus</i>)	106
Црвенокљуни лабуд (<i>Cygnus olor</i>)	107
Црни лабуд (<i>Cygnus atratus</i>)	108
Црноврати лабуд (<i>Cygnus melancoryphus</i>)	109
Хавајска гуска (<i>Branta sandwicensis</i>)	110
Мала канадска гуска (<i>Branta canadensis minima</i>)	111
Црвеноврати гуска (<i>Branta ruficollis</i>)	112
Кокошаста гуска (<i>Cereopsis novaehollandiae</i>)	113
Андска гуска (<i>Chloephaga melanoptera</i>)	114
Магеланова гуска (<i>Chloephaga picta</i>)	115
Патка мандаринка (<i>Aix galericulata</i>)	116
Патка каролинка (<i>Aix sponsa</i>)	117
Утва златокрила (<i>Tadorna ferruginea</i>)	118
Хималајски монал (<i>Lophophorus impejanus</i>)	119
Теминци трагопан (<i>Tragopan temminckii</i>)	120
Плави ушати фазан (<i>Crossoptilon auritum</i>)	121
Морка стрвинарка (<i>Acryllium vulturinum</i>)	122
Викторијин крунасти голуб (<i>Goura victoria</i>)	123
Црноћуби турако (<i>Tauraco hartlaubi</i>)	124
Гимзавци	125
Зелена анаконда (<i>Eunectes murinus</i>)	126
Змијски цар (<i>Boa constrictor</i>)	127
Дугина боа (<i>Epicrates cenchria</i>)	128
Бурмански питон (<i>Python molurus</i>)	129
Краљевска змија (<i>Lampropeltis getula</i>)	130
Тајванска лепотица (<i>Elaphe taeniura friesi</i>)	131
Западна дијамантска звечарка (<i>Crotalus atrox</i>)	132
Тропска звечарка (<i>Crotalus durissus</i>)	133
Шумска звечарка (<i>Crotalus horridus</i>)	134
Сахарска випера (<i>Cerastes cerastes</i>)	135
Афричка випера (<i>Bitis arietans</i>)	136
Западноафричка габонска випера (<i>Bitis gabonica rhinoceros</i>)	137
Поскок (<i>Vipera ammodytes</i>)	138
Бакроглавка (<i>Agkistrodon contortrix</i>)	139
Монокл кобра (<i>Naja kaouthia</i>)	140
Зелена игуана (<i>Iguana iguana</i>)	141
Белогрли варан (<i>Varanus albigularis</i>)	142
Нилски варан (<i>Varanus niloticus</i>)	143
Бодљорепа агама (<i>Uromastyx acanthinura</i>)	144
Нилски крокодил (<i>Crocodylus niloticus</i>)	145
Амерички алигатор (<i>Alligator mississippiensis</i>)	146
Леопард корњача (<i>Geocheleone pardalis</i>)	147
Шумска корњача (<i>Testudo hermanni</i>)	148
Волонтери	149
Галерија	153

КРОЗ БЕОГРАДСКИ ЗООЛОШКИ ВРТ

Приредили

Мр Вукосав-Вук Бојовић
Бранко Стевановић
Драган Латиновић
Зоран Рајић

Главни и одговорни уредник
Мр Вукосав-Вук Бојовић

Лектура и коректура
Весна Р. Радовић

Штампа
ДОО "Драгић"
Др Ђорђа Јоаноића 20
23000 Зрењанин

Издавач

БЕО ЗОО ВРТ - Београд
Мали Калемегдан 8
Тел/Факс. +381 11 26 245 26
beozoovrt@eunet.rs
www.beozoovrt.izlog.org

Оперативни уредник
Бранко Стевановић

Дизајн и припрема за штампу
Дарко Торгашев

Тираж
5000

II изменено и допуњено издање

Издавач захваљује ауторима објављених фотографија: Вукосаву-Вуку Бојовићу, Драгану Боснићу, Градимиру Вишњићу, Мартину Цандију, Срђану Илићу, Томиславу Петернеку, Радету Прелићу, Зорану Рајићу, Бранку Стевановићу, Ђорђу Чубрилу, а посебно господину Јову Мамули, осведоченом пријатељу и важном сараднику.

© БЕО ЗОО ВРТ 2011. Сва права задржана.

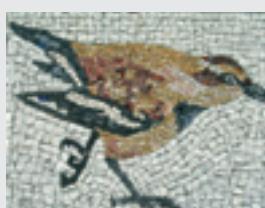
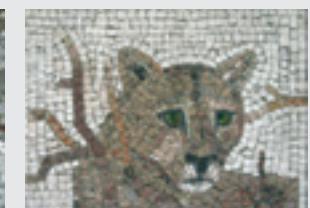
CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

59:069.029(497.11)(036)
59(02.062)

КРОЗ београдски зоолошки врт / [приредили
Вукосав-Вук Бојовић ... и др. ; фотографије
Вукосав-Вук Бојовић ... и др.]. - 2. изменено
и допуњено изд. - Београд : Бео Зоо врт,
2011 (Зрењанин : Драгић). - 159 стр. :
илуст. - 21 см

Слика В. Бојовића. - Тираж 5.000. - Стр. 5:
Добро дошли у Врт добре наде / Вук Бојовић. -
Волонтери: стр. 149-152. - Галерија: стр.
153-157.

ISBN 978-86-907415-2-6
1. Бојовић, Вук [уредник] [фотограф], 1940-
2. Зоолошки врт (Београд)
а) Зоолошки врт (Београд) - Водичи в)
Животиње (популарна наука)
COBISS.SR-ID 181326604

МОЗАИЦИ НА ОГРАДИ БЕОГРАДСКОГ ЗООЛОШКОГ ВРТА - РАДОВИ СТУДЕНТА ФЛУ У БЕОГРАДУ

БЕО ЗОО ВРТ

Бекство из града у центар града

*Београдски зоолошки врш ради
свакој дана у једини од осам
сајти ујући ња све до мрака.*

beozoovrt@eunet.rs
www.beozoovrt.izlog.org

ISBN 978-86-907415-2-6

9 788690 741526